

รายงานการวิจัย

บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจ

พอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1

Role of the Army in Security Development on Sufficiency Economy :

A Case Study on 1st Cavalry Division

ภาราดา ชัยนิคม และคณะ

สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจ

พอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1

Role of the Army in Security Development on Sufficiency Economy :

A Case Study on 1st Cavalry Division

ภาราดา ชัยนิคม	สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ณัฐวุฒิ สุทธิประภา	สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
พิธิษฐิกุล แก้วงาม	สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ตรียากานต์ พรหมคำ	สาขาการพัฒนาระบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

(ก)

ชื่องานวิจัย	บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1. Role of the Army in Security Development on Sufficiency Economy : A Case Study on 1st Cavalry Division
ผู้วิจัย	ภาราดา ชัยนิคม ฉัฐวุฒิ สุทธิประภา พิสิษฐกุล แก้วงาม ตริยากานต์ พรหมคำ
สาขาวิชา	รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ปีเสร็จวิจัย	2559

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สถานที่ทำการเก็บข้อมูล คือ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ในส่วนงานวิจัยเอกสารเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาตีความเอกสารในประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ การจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแนวทางชุมชนนักปฏิบัติเกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 2 คน ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการศึกษาพบว่า กองทัพได้มีการพัฒนาความมั่นคงผ่านสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรแบบพึ่งพาตนเอง ทั้งยังเป็นการผลิตอาหารให้พอเพียงและปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม อันเป็นการรักษาความมั่นคงทางอาหาร จึงทำให้บทบาทการพัฒนาความมั่นคงของ

(๗)

กองทัพมิได้จำกัดอยู่เพียงการรักษาความมั่นคงของประเทศอันเนื่องมาจากภัยคุกคามทางการทหารเท่านั้น แต่มิติเนื้อหาของความมั่นคงได้ขยายพื้นที่สู่ความมั่นคงร่วมสมัยอื่นๆ อีกด้วย

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง, ทหารกับการพัฒนา

Abstract

This qualitative research were to study the role and problems of the army role in the security development on the sustainable development methods onto the contemporary security. The research fieldwork is The Sustainable Development Learning Center of the 1st Cavalry Division, Por Khun Phamuang Fort, Phetchabun province. Methods of this study were descriptive research on the concept of; sufficiency economy, the community of practice and nontraditional security; in the part of documentary research and, the second method, in-depth interview from 2 key informants including participatory observation in the workshop

Result of the research found that; army have had roles in the stability building of the country via nation, religions, and monarchy institutions. The application on the sustainable development which is focus on self-dependent natural resource management has the crucial point on sustained and safe production of foods for consumers and environment. This means the role of the army is not only focus on the conventional stability of the country which is based on millenarians' treats, but also expanded in to the dimensions of nontraditional treats or the contemporary securities.

Keywords : sufficiency economy, development role of the army

(ค)

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากนักศึกษา สาขารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำเริญ เอก ภูมิ รินทร์ มุลทา พันเอก (พิเศษ) วัลลภ พิริยวรรณนะ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งกับสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

คณะผู้วิจัย

31 ธันวาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญรูป	(ฉ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัย	3
1.3 ระเบียบวิธีวิจัย	3
1.4 ประโยชน์ของการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 การจัดการความรู้	4
2.2 บทบาทกองทัพในการพัฒนาสังคม	7
2.3 เศรษฐกิจพอเพียง	10
2.4 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัติ	19
2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	24
3.2 วิธีการวิจัย	24
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	25

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	26
4.1 ผลการวิจัย	26
4.2 อภิปรายผลการวิจัย	34
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	37
5.1 บทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกอง พลทหารม้าที่ 1	37
5.2 ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคง ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของกองพลทหารม้าที่ 1	38
บรรณานุกรม	39
ภาคผนวก	40

(จ)

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1 กรอบการวิจัย	23

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในความเข้าใจทั่วไปนั้น บทบาทการพัฒนาประเทศของกองทัพในประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ จะมีบทบาทในฐานะเป็นกลไกนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Change Agent) โดยเฉพาะบทบาทในการปกป้องรัฐในสภาวะสงคราม สำหรับประเทศไทยการป้องกันประเทศนับได้ว่าเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของกองทัพซึ่งรัฐธรรมนูญในทุกฉบับของประเทศไทยก็ได้ระบุภารกิจนี้ไว้ให้กับกองทัพอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่การประกาศใช้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ.2504 บทบาทของกองทัพในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากขึ้น กองทัพก็ได้จัดตั้งกองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2505 และในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) โดยภารกิจมีการเน้นงานพัฒนาท้องถิ่นในชนบทห่างไกลและจุดประสงค์ที่สำคัญอีกประการก็คือการต่อต้านการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) โดยการใช้หน่วยทหารในรูปแบบของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้าช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ตกเป็นเป้าหมายและนอกจากนั้นกองทัพก็ได้จัดตั้งกองพลพัฒนาขึ้นในแต่ละกองทัพภาคเพื่อรับภารกิจในการพัฒนาประเทศโดยมิให้หน่วยกำลังรบหลักต้องเสียภารกิจในการป้องกันประเทศไป เมื่อสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงไปหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต บทบาทการพัฒนาของกองทัพก็เริ่มปรับตัวจาก “นักรบ” มาเป็น “นักพัฒนา” มากขึ้น (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

การปรับตัวสู่ นักพัฒนาของกองทัพสอดคล้องไปกับบริบทโลกยุคหลังสงครามเย็น ที่ความมั่นคงแบบเดิม (conventional security) ซึ่งก็คือเรื่องของสงคราม ได้แปรสภาพสู่ ความมั่นคงรูปแบบใหม่ (non-traditional security) ซึ่งเป็นเรื่องที่กว้างขวางมากกว่าเดิม ครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการความแตกแยกทางความคิดของคนในสังคม ความไม่เชื่อมั่นต่อระบบและสถาบันการเมือง การขาดการสมดุลของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและโรคระบาด การก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ แรงงานต่างด้าวและผู้หลบหนีเข้าเมือง ยาเสพติด ความยากจน เป็นต้น (ประยุทธ์ จัน โอชา, 2557) กล่าวคือ ความหลากหลายของประเด็นปัญหาความมั่นคงที่ปัญหาไม่ได้ร่วมศูนย์อยู่กับรัฐในลักษณะของ “ความมั่นคงแห่งชาติ” (National Security) และขณะเดียวกันก็ได้มุ่งต่อสู้กับ “ปัญหา

ภัยคุกคามทางทหาร” เท่านั้น แต่กว้างและไกลกว่าเดิม จนมีความจำเป็นต้องเร่งสร้าง “กระบวนทัศน์ความมั่นคงใหม่” ให้เกิดขึ้น (โครงการความมั่นคงศึกษา ใน สุรชาติ บำรุงสุข, 2555) และอาวุธในการต่อสู้กันต้องมีมิติของการพัฒนาเพื่อลดและขจัดเงื่อนไขของการก่อความไม่สงบด้วย (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, เฟื่องอ้าง)

ตามที่รัฐบาลปัจจุบันแถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 ได้เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ตามแนวพระราชดำริไปดำเนินการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป โดยแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เป็นแผนระยะ 4 ปี ที่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติให้สามารถบรรลุเป้าหมาย และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2557) ในการนี้กองทัพบกได้มอบให้หน่วยจนถึงระดับกองพันตั้งคณะทำงาน หรือคณะกรรมการสวัสดิการของหน่วย เพื่อดำเนินตามนโยบายด้านสวัสดิการของกองทัพบก รวมทั้งจัดสวัสดิการเพิ่มเติมตามขีดความสามารถของหน่วย สำหรับในระดับกองทัพบกจะมีการจัดทำโครงการตรวจสอบและประเมินผลการพัฒนา คุณภาพชีวิตและครอบครัว และประสิทธิภาพหน่วยทหารประจำปี 2558 เพื่อให้มาตรฐานการดูแลกำลังพลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อให้เป็นต้นแบบที่ดีสำหรับประชาชนด้วยการขับเคลื่อนและบูรณาการตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยหน่วยทหารจะเป็นศูนย์การเรียนรู้หลัก 227 ศูนย์ ร่วมมือกับพลเรือนและภาคเอกชนภายนอก เพื่อให้งานด้านดังกล่าวสามารถจับต้องและเดินหน้าต่อไปได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2558)

สำหรับในจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง ได้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเช่นกัน และศูนย์ดังกล่าวทางกองพลฯ ได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับหน่วยงานราชการ หน่วยงานการศึกษา และภาคประชาชนทั่วไป โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตามการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวนี้แม้เป็นการจัดตั้งศูนย์อย่างเป็นรูปธรรมและมีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังขาดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยเห็นว่าในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตองค์ความรู้ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปศึกษาวิจัย และจัดการความรู้เกี่ยวกับบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นความมั่นคงร่วมสมัยที่สำคัญทั้งในด้านรัฐศาสตร์ และด้านการพัฒนาสังคมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สถานที่ทำการเก็บข้อมูล คือ กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นงานวิจัยเอกสารเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive research) โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาตีความเอกสารในประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ การจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแนวทางชุมชนนั้กปฏิบัติเกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการจัด โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์

1.4 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการ หรือนำเสนอผลงานวิจัยในเวทีวิชาการระดับชาติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM)

การจัดการความรู้ คือ การรวบรวมองค์ความรู้ที่มีอยู่ซึ่งจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารมาประมวลโดยพัฒนาให้เป็นระบบ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การจัดการความรู้” ไว้ สำหรับนักปฏิบัติ การจัดการความรู้คือ เครื่องมือ เพื่อการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 4 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปเป็นองค์กรเรียนรู้ และ บรรลุความเป็นชุมชน เป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน โดยที่ความรู้มี 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะในการทำงาน งานฝีมือ หรือการคิดเชิงวิเคราะห์ บางครั้ง จึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบนามธรรม ประเภทที่สองคือ ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่สามารถรวบรวม ถ่ายทอดได้ โดยผ่านวิธีต่างๆ เช่น การบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ทฤษฎี คู่มือต่าง ๆ และบางครั้งเรียกว่าเป็นความรู้แบบรูปธรรม การจัดการความรู้เป็นการดำเนินการอย่างน้อย 6 ประการต่อความรู้ ได้แก่ 1) การกำหนดความรู้หลักที่จำเป็นหรือสำคัญต่องานหรือกิจกรรมของกลุ่มหรือองค์กร 2) การเสาะหาความรู้ที่ต้องการ 3) การปรับปรุง คัดแปลง หรือสร้างความรู้บางส่วน ให้เหมาะต่อการใช้งานของตน 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ในกิจการงานของตน 5) การนำประสบการณ์จากการทำงาน และการประยุกต์ใช้ความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสกัด “ขุมความรู้” ออกมาบันทึกไว้ 6) การจดบันทึก “ขุมความรู้” และ “แก่นความรู้” สำหรับไว้ใช้งาน และปรับปรุงเป็นชุดความรู้ที่ครบถ้วน ลุ่มลึก และเชื่อมโยงมากขึ้น เหมาะต่อการใช้งานมากยิ่งขึ้น

เป้าหมายสำคัญของการจัดการความรู้ คือ การที่กลุ่มคนที่ดำเนินการจัดการความรู้ร่วมกัน มีชุดความรู้ของตนเอง ที่ร่วมกันสร้างเอง สำหรับใช้งานของตน คนเหล่านี้จะสร้างความรู้ขึ้นใช้เองอยู่ตลอดเวลา โดยที่การสร้างนั้นเป็นการสร้างเพียงบางส่วน เป็นการสร้างผ่านการทดลองเอาความรู้จากภายนอกมาปรับปรุงให้เหมาะต่อสภาพของตนและทดลองใช้งาน จัดการความรู้ไม่ใช่กิจกรรมที่ดำเนินการเฉพาะหรือเกี่ยวกับเรื่องความรู้ แต่เป็นกิจกรรมที่แทรก/แฝง หรือในภาษาวิชาการเรียกว่า บูรณาการอยู่กับทุกกิจกรรมของการทำงาน และที่สำคัญตัวการจัดการความรู้เองก็ต้องการการจัดการด้วยตั้งเป้าหมายการจัดการความรู้เพื่อพัฒนางาน พัฒนางานคน พัฒนาคน โดย

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการความรู้ (Knowledge Process) คือ 1) “คน” ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นแหล่งความรู้ และเป็นผู้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) “เทคโนโลยี” เป็นเครื่องมือเพื่อให้คนสามารถค้นหา จัดเก็บ แลกเปลี่ยน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างง่าย และรวดเร็วขึ้น และ 3) “กระบวนการความรู้” นั้น เป็นการบริหารจัดการ เพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ เพื่อทำให้เกิดการปรับปรุง และนวัตกรรม องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้จะต้องเชื่อมโยงและบูรณาการอย่างสมดุล (วิจารณ์ พานิช, 2548)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 กำหนดให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและเหมาะสมต่อสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์ และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546)

กรมการปกครองได้จัดทำแผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ 1) แผนการจัดการความรู้ในส่วนของกระบวนการจัดการความรู้ (KM Process) และ 2) แผนการจัดการความรู้ในส่วนของกระบวนการจัดการเปลี่ยนแปลง (Change Management Process) โดย กระบวนการหลัก ๆ ได้แก่ การค้นหาความรู้ การสร้างและแสวงหา ความรู้ใหม่ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ สุดท้ายคือ การเรียนรู้ และเพื่อให้มีการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เครื่องมือหลากหลายประเภทถูกสร้างขึ้นมานำไปใช้ในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ ซึ่งอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) เครื่องมือที่ช่วยในการ “เข้าถึง” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Explicit 2) เครื่องมือที่ช่วยในการ “ถ่ายทอด” ความรู้ ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ประเภท Tacit ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอด โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นหลัก ในบรรดาเครื่องมือดังกล่าวที่มีผู้นิยมใช้กันมากประเภทหนึ่งคือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือชุมชน นักปฏิบัติ (Community of Practice : CoP) (กรมการปกครอง, คำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2549)

ชุมชนนักปฏิบัติ คือ ชุมชนที่มีการรวมตัวกัน หรือเชื่อมโยงกันอย่างไม่เป็นทางการ โดยมีประสบปัญหาลักษณะเดียวกัน มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ต้องการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกันและกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีความมุ่งมั่นร่วมกัน ที่จะพัฒนาวิธีการทำงานได้ดีขึ้น มีวิธีปฏิบัติคล้ายกัน ใช้เครื่องมือ และภาษาเดียวกัน มีความเชื่อ และยึดถือคุณค่าเดียวกัน มีบทบาทในการสร้าง และใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน อาจจะพบกันด้วยตัวจริง หรือผ่าน

เทคโนโลยี มีช่องทางเพื่อการไหลเวียนของความรู้ ทำให้ความรู้เข้าไปถึงผู้ที่ต้องการใช้ได้ง่าย มีความร่วมมือช่วยเหลือเพื่อพัฒนาและเรียนรู้จากสมาชิกด้วยกันเอง มีปฏิสัมพันธ์ต่อเนื่อง มีวิธีการเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้แก่สายในทางสังคม ทำให้เพิ่มพูนความรู้ที่ลึกซึ้งขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนนักปฏิบัติอาจเป็นคณกลุ่มเล็กๆ ซึ่งทำงานด้วยกันมาระยะหนึ่ง มีเป้าหมายร่วมกัน และต้องการที่จะแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์จากการทำงาน กลุ่มดังกล่าวมักจะไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กร เป็นกลุ่มที่เกิดจากความต้องการทางสังคม และความพยายามที่จะทำให้บรรลุผลสำเร็จ เป็นกลุ่มที่ไม่มีอำนาจ ไม่มีกำหนดไว้ในแผนภูมิโครงสร้างองค์กร และอาจจะมีเป้าหมายที่ขัดแย้งกับผู้นำองค์กร ในหนึ่งองค์กรอาจจะมีชุมชนนักปฏิบัติจำนวนมาก และคนคนหนึ่งจะเป็นสมาชิกในหลายชุมชน ชุมชนนักปฏิบัติมีความสำคัญอย่างไร เครือข่ายความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ เกิดจากความใกล้ชิด ความพอใจ และพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน ลักษณะที่ไม่เป็นทางการจะเอื้อต่อการเรียนรู้ และการสร้างความรู้ใหม่ๆ มากกว่าโครงสร้างที่เป็นทางการ โดยชี้จุดเน้นที่ การเรียนรู้ซึ่งได้รับจากการทำงาน เป็นหลัก เป็นแง่มุมเชิงปฏิบัติ ปัญหาประจำวัน เครื่องมือใหม่ๆ พัฒนาการในเรื่องงาน วิธีการทำงานที่ได้ผล และไม่ได้ผล การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความรู้ฝังลึก สร้างความรู้ และความเข้าใจได้มากกว่าการเรียนรู้จากหนังสือ หรือการฝึกอบรมตามปกติ เครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งมีสมาชิกจากต่างหน่วยงาน ช่วยให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ดีกว่า การสื่อสารตามโครงสร้างที่เป็นทางการ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับชุมชนนักปฏิบัติ

หลักการสำคัญของชุมชนนักปฏิบัติ คือ เป็นกลไกของการไขว่คว้าหาความรู้เข้าหาตัว มากกว่าการรวบรวมความรู้ เพื่อส่งมอบให้ผู้อื่น เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เพื่อเป็นคนทำงานที่เก่งขึ้น มิใช่แค่เรียนรู้ว่า จะทำงานอย่างไร หรือเรียนรู้แต่เรื่องที่เป็นนามธรรม การเป็นสมาชิก คือ มีส่วนร่วมในชุมชนนั้น อย่างมีความหมาย และควรเชื่อมโยงกับเป้าหมายหลักขององค์กร สิ่งที่มีผลต่อการปฏิบัติ และเป็นผลจากการเรียนรู้ ได้แก่ สิ่งที่ปรากฏชัดแจ้ง: เครื่องมือ เอกสาร ภาพลักษณ์ สัญลักษณ์ บทบาทที่ชัดเจน เกณฑ์ที่กำหนดไว้ กฎข้อบังคับ สัญญา สิ่งที่ไม่ปรากฏชัดแจ้ง: ความสัมพันธ์ กฎเกณฑ์ในใจ ความหยิ่งรู้ การรับรู้ ความอ่อนไหว ความเข้าใจ สมมติฐาน มุมมอง ซึ่งเป็นที่ยอมรับทั่วไป การปฏิบัติมิใช่สิ่งตายตัว ที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ขณะเดียวกันก็ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ง่ายๆ ด้วยคำสั่ง หรือกฎระเบียบ มีคนอื่นในองค์กร ซึ่งมีประสบการณ์ที่จะเป็นประโยชน์ เต็มใจที่จะแบ่งปันประสบการณ์นั้น ให้ผู้อื่น ส่งเสริมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ และเชื่อมต่อทั่วทั้งองค์กร มุมมองต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้ เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติ แต่เรามักจะมองไม่เห็น ว่า เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ได้เกิดจากการดูเอกสาร ของคนอื่น แต่เกิดจากการทำความเข้าใจ ในตรรกะ หรือวิธีคิดของคนอื่น เทคโนโลยีสารสนเทศ ช่วยให้เราแลกเปลี่ยนความ

เข้าใจ และความคิดกัน ได้กว้างขวางขึ้น แต่หัวใจของการแลกเปลี่ยน คือ ความสนใจร่วมกัน ใส่ใจ ความคิดของกันและกัน และสร้างชุมชนซึ่งเชื่อใจกัน การหาโอกาสเรียนรู้ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้ ให้มองหาแบบแผนสาเหตุของการมีส่วนร่วม และการแยกตัวของสมาชิก เมื่อมีการนำความรู้ไปใช้ในบริบทอื่น หรือมีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารไปยังอีกหน่วยงานหนึ่ง ให้ติดตามเรียนรู้ การปรับเปลี่ยน ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และการแปลความหมายใหม่ และรับรู้การเกิดขึ้นของวิถีปฏิบัติใหม่ๆ รวมถึงเชิญผู้นำทางความคิด ซึ่งเป็นที่ยอมรับเข้าร่วมแต่เริ่มแรก เพื่อสร้างพลังให้แก่ชุมชน จัดให้มีเวทีพบปะกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด เพื่อสร้างความตื่นตัว ความไว้วางใจ เชื่อใจ ความรู้สึกร่วม ส่งเสริมการติดต่อระหว่างสมาชิกของชุมชน จัดตั้งกลุ่มแกนที่แข็งแกร่ง ไม่จำเป็นว่าสมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกัน สนับสนุนกลุ่มแกนด้วยการให้เป็นที่รับรู้ของชุมชน และไม่รบกวนเวลาเพิ่มมากเป็นพิเศษ ความท้าทายด้านเทคนิค ทำให้การติดต่อ การให้ข้อมูล และการเข้าถึงชุมชนเป็นเรื่องง่าย ร่วมกันแก้ปัญหา แต่การอภิปรายปัญหาอย่างเปิดอก ในขณะที่ความคิดยังไม่สุกงอมดี หรือคิดต่างๆ ในที่ประชุมเป็นสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมชาติของเรา ความท้าทายของสมาชิกที่สำคัญ คือ การพูดถึงปัญหาของตนเอง ต่อหน้าผู้คนจำนวนมากที่เราไม่รู้จัก สร้างเวทีเสวนาในประเด็นที่ละเอียดคม ให้สมาชิกอาวุโสซึ่งคนยอมรับ เป็นผู้ขอความช่วยเหลือ และหาผู้ที่มีถิ่นไปร่วมอยู่ในเวที ผู้ประสานงานช่วยกระตุ้นให้อธิบายหลักคิดของข้อเสนอ เพื่อให้สมาชิกอภิปรายไปที่สมมติฐาน ที่ใช่และเลือก การสร้างความไว้วางใจในกลุ่มขนาดเล็ก 2-3 คน อาจใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการสร้างชุมชนได้ (เพชรนรา สุขเลี้ยง, มปท.)

โดยสรุป ชุมชนนักปฏิบัติเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้ของชุมชน ทั้งนี้จากการวิจัยที่ลงพื้นที่ในเขตพื้นที่ทหารนั้น สามารถมองได้ว่าบทบาทของกองทัพในปัจจุบัน ใช้หลักการชุมชนนักปฏิบัติเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสมมติฐานนี้จะถูกทดลองในการอบรมเชิงปฏิบัติการที่จัดขึ้นในระหว่างกระบวนการของงานวิจัยต่อไป

2.2 บทบาทของกองทัพในการพัฒนาสังคม

ในยุคสงครามเย็น แนวคิดเศรษฐกิจการเมืองที่ครอบงำโลก และแบ่งโลกออกเป็นสองฝ่าย คือ ค่ายเสรีประชาธิปไตยและค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบทบาททางการเมืองและการพัฒนาสังคมของกองทัพ สำหรับประเทศไทยได้ใช้แนวคิดของการพัฒนาประเทศแบบกระแสหลักโดยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งประเทศไทยได้รับการสนับสนุนทั้งรูปแบบและเงินทุนจากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาช่วยเหลือประเทศไทยจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารโลก (World Bank) ก็เป็นแหล่งเงินทุนใหญ่ที่ให้การสนับสนุนประเทศไทยนอกจากนั้นสิ่ง

ที่ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกามีความมุ่งที่จะให้ไทยเป็นแนวด้านกระแสของสังคมนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประการสำคัญ ดังนั้นกองทัพก็จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาค่อนข้างมาก นักรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าวชี้ว่า กองทัพนั้นเป็นตัวแทนของความก้าวหน้าของสังคมตะวันตกในประเทศกำลังพัฒนา โดยที่กองทัพถือว่าเป็นผู้รับเอาวิทยาการและเทคโนโลยีทันสมัยของสังคมตะวันตกมาสู่สังคมของประเทศกำลังพัฒนา ตามแนวคิดของนักรัฐศาสตร์ในสำนัก "การพัฒนาและการสร้างความเป็นสมัยใหม่" (Development and Modernization School) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากองทัพจะมีบทบาทของการเป็นตัวแทนแห่งความเปลี่ยนแปลง (Change agent) ไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) แบบตะวันตก (Westernization) (Bernstein, 1971)

สำหรับกองทัพไทยบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ บทบาทการมีส่วนร่วมในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งกองทัพมีส่วนเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก โดยลักษณะของโครงการพระราชดำริ ซึ่งลักษณะของโครงการพระราชดำริสามารถแบ่งโดยคร่าว ๆ ในระยะเริ่มแรกได้เป็น 4 ลักษณะคือ 1) โครงการตามพระราชประสงค์ หมายถึง โครงการการศึกษาทดลอง ปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ การศึกษาหรือเกี่ยวกับส่วนราชการในวงรอบ 2) โครงการหลวง 3) โครงการพระราชดำริ ที่การวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริ โดยร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร โครงการตามพระราชดำรินี้ในปัจจุบันเรียกว่า "โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" และ 4) โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หมายถึง โครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลังแรงงานพร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดยภาคเอกชน ในลักษณะต่าง ๆ ของโครงการพระราชดำรินี้ กองทัพค่อนข้างจะมีบทบาทสนับสนุนในโครงการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่โครงการตามพระราชดำริหรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกองทัพมักจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก ดังนี้ การที่กองทัพจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศสามารถที่จะไปมีส่วนร่วมได้ทั้งที่เป็นการปฏิบัติโดยตรง และการปฏิบัติโดยอ้อมซึ่งก็ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ด้วยและนอกจากนั้นบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการนั้น อาจจะเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง หรือเป็นผู้ให้การสนับสนุนก็แล้วแต่โอกาส อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณาว่าเป็นปัจจัยในการดำเนินการก็คือ การให้ความรู้ความเข้าใจต่อกำลังพลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะในบางครั้งบทบาทของการพัฒนาที่อาจจะมีความขัดแย้งกับบทบาทที่เคยปฏิบัติตามปกติอยู่ก็ได้ นอกจากนี้เราจะให้ความสำคัญในเรื่องผลลัพธ์ที่ต้องการแล้วเรื่องของจิตใจในตัวกำลังพลที่จะเข้าไปปฏิบัติการพัฒนามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน (จารุภัทร เรื่อง สุวรรณ, 2538)

จากแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของกองทัพบกนั้น เราจะพบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น จะมีการปฏิบัติทั้งที่เป็นความร่วมมือโดยตรง และโดยอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญ ๆ ประการหนึ่งก็คือ การกำหนดบทบาทว่าทหารนั้นควรจะมีส่วนร่วมในลักษณะใดได้บ้างนั้น เราก็พอที่จะสรุปเป็นบทบาทสำคัญ ๆ คือ เป็นตัวเชื่อมโยง (Link) บทบาทของตัวเชื่อมโยงคือการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับแหล่งวิชาการที่จะไปสนับสนุนงานพัฒนา ดังนั้นในบทบาทตัวเชื่อมโยงจึงจำแนกออกเป็นบทบาทเพื่อหน้าที่ย่อยได้ 3 ประการคือ บทบาทในการนำเอาบริการของรัฐลงไปสู่ประชาชนและนำประชาชนมาพบกับบริการของรัฐ บทบาทในการประสานงาน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายวิชาการเพื่อให้ทราบถึงแนวทางของงานที่จะนำไปปรับปรุงในพื้นที่และร่วมวางแผนงานร่วมกับนักวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่วิชาการทั้งมวลกับงานพัฒนาซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทตัวเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่ และบทบาทในการติดตามงาน โครงการต่าง ๆ ที่ได้รับเริ่มทำขึ้นร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อจะได้ทราบปัญหาข้อขัดข้องที่เป็นอยู่เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการแก้ไขให้โครงการลุล่วงได้ต่อไป

เป็นตัวร่วมปฏิบัติการ (Catalyst) บทบาทของการร่วมปฏิบัติงานนั้น นักพัฒนาของกองทัพจำเป็นต้องเป็นผู้คิดผู้วางแผนการทำงานร่วมกับชาวบ้าน ดังนั้นในการจะทำหน้าที่นี้เราพอที่จะแยกบทบาทหรือหน้าที่ย่อยได้ 3 ประเภท คือ บทบาทผู้วางแผนงาน ลงไปร่วมวางแผนกับประชาชนในพื้นที่ก่อนที่นักพัฒนาของกองทัพจะเริ่มวางแผนจำเป็นต้องสำรวจข้อมูลแล้วนำเอาข้อมูลนั้น ๆ มาวิเคราะห์แล้วจึงจะวางแผนซึ่งควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ ก่อน บทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม (Organizer) เข้าไปปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัวนั้นทำได้ยาก ดังนั้นนักพัฒนาของกองทัพต้องจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่น กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มเหล่านั้นเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เขาต้องการ และ บทบาทเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ เป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในเชิงวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปได้อย่างเหมาะสม โดยที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือหากเกินขีดความสามารถก็จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนได้อย่างถูกต้องต่อไป

บทบาทเป็นผู้ส่งเสริม (Extension Worker) ในบทบาทนี้จะมีการปฏิบัติคล้าย ๆ กับพนักงานส่งเสริม เรามีคำว่าพนักงานส่งเสริมการเกษตร พนักงานส่งเสริมอนามัย ส่วนนักพัฒนาที่เป็นพนักงานส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน (Extension Community Development Worker) เพราะฉะนั้น การเป็นพนักงานส่งเสริมนี้มีบทบาทย่อย ๆ อยู่ 3 ประการคือ บทบาทในการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลวิชาการต่าง ๆ ในพื้นที่

บทบาทในการสาธิต (Demonstration) ที่ไม่จำเป็นต้องทำเป็นแบบแผนเสมอไป อาจจัดให้มีการสาธิตเป็นการไม่เน้นทางการก็ได้ บทบาทในการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ให้บุคคลและกลุ่มบุคคลได้ทราบว่า ขณะนี้ได้ดำเนินการอะไร ทำที่ไหน อย่างไร เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของบุคคลและกลุ่มคนให้เข้าร่วมมือให้ในที่สุด เท่ากับว่าเป็นการประชาสัมพันธ์งานพัฒนาของกองทัพไปในตัว นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกองทัพกับประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

หลักการในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานของการพัฒนาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายวิธีการพัฒนาซึ่งหลักการในการปฏิบัติได้ยึดหลัก 4 ประการ คือ 1) ต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชน และเพื่อการพัฒนาคนมิใช่การพัฒนาทางด้านวัตถุจะต้องเข้าถึงประชาชน ศึกษาให้เข้าใจว่าเขามีปัญหาอะไรมีความต้องการอะไร จะต้องคอยสอดส่องแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชนแก้ความเดือดร้อนดังกล่าว จะต้องใช้ความช่วยเหลือจากภายนอกคือหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชนอื่น ๆ เข้าช่วยเหลือตามความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักพัฒนาของกองทัพจะต้องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยราชการและองค์กรต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปเท่าที่จะทำได้ 2) ประชาธิปไตย ยึดหลักการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อสอนให้ประชาชน ได้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยโดยวิธีการให้รู้จักคิดริเริ่ม คิดแก้ไขปัญหา ปรีกษาหารือกัน ในสมาชิกกลุ่มในการทำงานแก้ไขปัญหาดังกล่าว เท่ากับเป็นการสอนประชาชนให้เรียนรู้ และฝึกคิดวิธีการตามแบบประชาธิปไตยไปในตัวด้วย 3) ประสานงานเพื่อดึงเอาบริการของรัฐที่มีอยู่ลงไปถึงมือประชาชน ขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำเอาความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนมาเสนอหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง นอกจากจะประสานกับหน่วยราชการดังนั้นแล้วยังต้องประสานกับองค์กรเอกชน มูลนิธิ สมาคมต่าง ๆ เพื่อให้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่พัฒนานั้น ๆ ด้วย และ 4) ประหยัด หน่วยงานพัฒนาของกองทัพต้องเน้นให้นักพัฒนาของกองทัพทุกคนเข้าทำงานด้วยความประหยัด โดยการดำเนินงานทุกชนิดจะต้องได้รับการพัฒนา กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานด้วยความประหยัดงบประมาณหรือบที่ใช้ในการดำเนินงาน ประหยัดกำลังคน เลือกลงเวลาจากการประกอบอาชีพของประชาชนให้เหมาะสมใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ที่สุด (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

2.3 เศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงนิยาม ความพอเพียงว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้าง ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้นแต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน เศรษฐกิจ มีความพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข ตามอัธยาศัย

พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง (พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา ฯ พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2541)

กระแสโลกาภิวัตน์มิได้ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในมิติเดียว แต่ในอีกมิติหนึ่งยังได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบในหลายประการ เช่น ความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ ประชาชาติที่แม้ตัวเลขจีดีพีจะเพิ่มขึ้น แต่คนส่วนใหญ่ในแต่ละประเทศกลับยากจนลงต้องเผชิญกับความไร้เสถียรภาพทาง เศรษฐกิจและเงิน สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ดีสำนักก็ก่อให้เกิดความแปรปรวนในสภาพภูมิอากาศอย่างที่ไม่เคยมีมา ก่อนสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากโลกาภิวัตน์ด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้พลเมืองของโลกที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน จึงต้องร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจัง ทั้งในระดับที่เป็นมาตรการทางกายภาพ ทางกฎหมาย และทางสังคม ตลอดจนในระดับที่เป็นการปลูกฝังค่านิยม และจิตสำนึกภายใน ทั้งนี้เพื่อให้โลกาภิวัตน์เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาแก่ชนทุกประเทศ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานไว้นั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐาน “ทางสายกลาง” มุ่งเน้นให้เกิดการพิจารณาอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังในการวางแผน และการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาและบริหารประเทศที่อาจสุดโต่งไปในด้านใดด้านหนึ่งเป็นการพัฒนาที่คำนึงถึง การมีรากฐานที่มั่นคงแข็งแรง สร้างการเจริญเติบโตอย่างมีลำดับขั้น สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งทางการภาพ และทางจิตใจควบคู่กัน

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง จึงมิได้ขัดกับกระแสโลกาภิวัตน์ตรงกันข้ามกลับไปส่งเสริมให้กระแสโลกาภิวัตน์ได้รับการยอมรับมากขึ้น ด้วยการเลือกรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประเทศในขณะเดียวกันก็ต้องสร้าง ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงในทางลบที่อาจหลีกเลี่ยง ได้ เพื่อจำกัดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อความเสียหายหรือไม่เป็นอันตราย ร้ายแรงต่อประเทศ ทำให้การพัฒนา และบริหารประเทศยังคงดำเนินต่อไปได้ การพิจารณาว่าสิ่งใดควรรับหรือสิ่งใดไม่ควรรับภายใต้การเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์เป็นเครื่องชี้ให้เห็นคุณลักษณะของความพอประมาณในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีใช้การงานต่อสภาพของโลกาภิวัตน์ที่ต้องรับรองการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งหมด ขณะเดียวกันก็มีใช้การปฏิบัติแบบหัวชนฝาว่าไม่เอาโลกาภิวัตน์ทั้งหมด หนทางที่พิจารณาเช่นนี้ได้ผู้บริหารประเทศและประชาชนในประเทศจำเป็นต้องมีความ สามารถในการพิจารณาในการพิจารณาเหตุและผล นั่นคือการรับรู้ถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และการรู้ถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการกระทำนั้นๆ อย่างครบถ้วน ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด หรือให้มีโอกาสเกิดความ

ผิดพลาดขึ้นน้อยที่สุด ความสามารถในการพิจารณาเหตุผลนี้จะต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ และ
เงื่อนไขคุณธรรมที่พร้อมในตัวของผู้บริหารประเทศและประชาชนในฐานะ เจ้าของประเทศ

คำว่าพอเพียงในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความหมายกว้างกว่าการพึ่ง ตัวเองได้
เศรษฐกิจพอเพียงซึ่งตรงกับคำว่า Sufficiency Economy หมายความว่าพอมีพอกิน พอเพียงตาม
ความหมายนี้ อาจจะมีมาก อาจจะมีพอเพียง อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่จะต้องไม่ไปเบียดเบียน
คนอื่นต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีลำดับขั้นของการพัฒนาและปฏิบัติที่
เริ่มต้นจากหลักของ การพึ่งตัวเอง เปลี่ยนจากการขึ้นตัวเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่
ตลอดเวลา การพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งเป็นอิสระ และค่อยพัฒนาขึ้นมาเป็นการ
แลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่การพึ่งพิงอิงกัน สงเคราะห์เกื้อกูล ร่วมมือกัน
และประชาชนกับโลกภายนอก วิฤติ ทางเศรษฐกิจในปี 2540 ซึ่งเห็นอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาที่
มุ่งสร้างความเจริญในทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยขาดพื้นที่มั่นคงพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานแนวทางอัน เป็นรากฐานของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ตั้งแต่ปี 2517 ว่า
“การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐานคือความพอมีพอกินพอใช้ของ
ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึง
ค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่ม
เทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็ว แต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์
กับสภาวะของประเทศและของประชาชน โดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ
ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด”

ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่เรื่องใหม่ เนื่องจากพระองค์ท่านได้ใช้เป็นหลักในการ
ดำเนิน โครงการอันเนื่องมาจากพระราช ดำริที่มีอยู่กว่า 3,000 โครงการ ตลอดทศวรรษที่ผ่านมา
ทั้งใน โครงการพลังงานทดแทนในชนบทที่ห่างไกล โครงการด้านชลประทาน โครงการ
อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำที่ก่อให้เกิดผลิตผลเป็นนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่
และเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ ในรายงานการพัฒนาคอนบับล่าสุดจัดทำโดยสำนักงาน
โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ที่จะนำออกเผยแพร่ในเดือนมกราคม ปี 2550 ได้ชื่นชม
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้ในรายงานฉบับนี้ ภายใต้อำนาจ เศรษฐกิจพอเพียงกับการ
พัฒนาคน เพื่อนำไปเผยแพร่ใน 135 ประเทศ อันจะทำให้นานาชาติได้มีโอกาสรับรู้แนวทาง
พระราชดำริ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ โดยไม่จำกัดแต่
เพียงมิติของการแก้ไขปัญหาความยากจน แต่ยังครอบคลุมถึงการบริหารจัดการในภาคธุรกิจ
ภาคอุตสาหกรรม กระทั่งการบริหารในภาครัฐด้วย

การดำเนินไปใน “ทางสายกลาง” ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ท้ายที่สุดจะนำไปสู่ความสมดุลยั่งยืน และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ที่ดูเหมือนไม่มีทางเลี้ยว แต่กลับทางเลือกด้วยเศรษฐกิจพอเพียงจากพระปรีชาญาณ และพระวิสัยทัศน์ที่ยาวไกลของพระองค์

มูลนิธิชัยพัฒนา (มปท.) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
3. ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมี เงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ๒ ประการ ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักใน คุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ดังนั้น เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ หรือพระบรมราโชวาทในด้านต่างๆ จะทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในทางปฏิบัติได้ แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง คือ

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้าน ลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต
2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต
3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในการการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง
4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ
5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา

ทฤษฎีใหม่ คือ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงที่เด่นชัดที่สุด ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำรินี้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่มักประสบปัญหาทั้งภัยธรรมชาติและปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานเกษตร ให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยเฉพาะการขาดแคลนน้ำได้โดยไม่เดือดร้อนและยากลำบากนัก

ความเสี่ยงที่เกษตรกร มักพบเป็นประจำ ประกอบด้วย

1. ความเสี่ยงด้านราคาสินค้าเกษตร
2. ความเสี่ยงในราคาและการพึ่งพาปัจจัยการผลิตสมัยใหม่จากต่างประเทศ
3. ความเสี่ยงด้านน้ำ ฝนทิ้งช่วง ฝนแล้ง
4. ภัยธรรมชาติอื่นๆ และโรคระบาด
5. ความเสี่ยงด้านแบบแผนการผลิต
 - ความเสี่ยงด้านโรคและศัตรูพืช
 - ความเสี่ยงด้านการขาดแคลนแรงงาน

- ความเสี่ยงด้านหนี้สินและการสูญเสียที่ดิน

ความสำคัญของทฤษฎีใหม่ คือ การบริหารและจัดแบ่งที่ดินแปลงเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร ซึ่งไม่เคยมีใครคิดมาก่อน มีการคำนวณ โดยใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับปริมาณน้ำที่จะกักเก็บให้พอเพียงต่อการเพาะปลูกได้อย่างเหมาะสมตลอดปี มีการวางแผนที่สมบูรณ์แบบสำหรับเกษตรกรรายย่อย ขั้นต้น แบ่งพื้นที่ออกเป็น 4 ส่วน ตามอัตราส่วน 30:30:30:10 ซึ่งหมายถึง พื้นที่ส่วนที่หนึ่ง ประมาณ ให้ขุดสระเก็บกักน้ำเพื่อใช้เก็บกักน้ำฝนในฤดูฝน และใช้เสริมการปลูกพืชในฤดูแล้ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์และพืชน้ำต่างๆ พื้นที่ส่วนที่สอง ให้ปลูกข้าวในฤดูฝนเพื่อใช้เป็นอาหารประจำวันสำหรับครอบครัวให้เพียงพอตลอด ปี เพื่อตัดค่าใช้จ่ายและสามารถพึ่งตนเองได้ พื้นที่ส่วนที่สาม ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ พืชสมุนไพร ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหารประจำวัน หากเหลือบริโภคนำไปจำหน่าย พื้นที่ส่วนที่สี่ เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ ถนนหนทาง และโรงเรียนอื่นๆ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง เมื่อเกษตรกรเข้าใจในหลักการและได้ปฏิบัติในที่ดินของตนจนได้ผลแล้ว ก็ต้องเริ่มขั้นที่สอง คือ ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูป กลุ่ม หรือ สหกรณ์ ร่วมแรงร่วมใจกัน ดำเนินการในด้าน การผลิต (พันธุ์พืช เตรียมดิน ซบประทาน ฯลฯ) เกษตรกรจะต้องร่วมมือในการผลิต โดยเริ่ม ตั้งแต่ขั้นเตรียมดิน การหาพันธุ์พืช ปุ๋ย การจัดหา น้ำ และอื่นๆ เพื่อการเพาะปลูก การตลาด (ลานตากข้าว ยุ้ง เครื่องสีข้าว การจำหน่ายผลผลิต) เมื่อมีผลผลิตแล้ว จะต้องเตรียมการต่างๆ เพื่อการขายผลผลิตให้ได้ประโยชน์สูงสุด เช่น การเตรียมลานตากข้าวร่วมกัน การจัดหา ยุ้งรวบรวมข้าว เตรียมหาเครื่องสีข้าว ตลอดจนการรวมกันขายผลผลิตให้ได้ราคาดีและลดค่าใช้จ่ายลง ด้วยการเป็นอยู่ (กะปิ น้ำปลา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ) ในขณะเดียวกันเกษตรกรต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีพอสมควร โดยมีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต เช่น อาหารการกินต่างๆ กะปิ น้ำปลา เสื้อผ้า ที่พอเพียง สวัสดิการ (สาธารณสุข เงินกู้) แต่ละชุมชนควรมีสวัสดิภาพและบริการที่จำเป็น เช่น มีสถานอนามัยเมื่อยามป่วยไข้ หรือมีกองทุนไว้กู้ยืมเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การศึกษา (โรงเรียน ศูนย์การศึกษา) ชุมชนควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษา เช่น มีกองทุนเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่เยาวชนของชุมชนเอง สังกศและศาสนา ชุมชนควรเป็นที่รวมในการพัฒนา สังกศและจิตใจ โดยมีศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยว โดยกิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตลอดจนสมาชิกในชุมชนนั้น เป็นสำคัญ

ขั้นที่สาม คือติดต่อประสานงาน เพื่อจัดหาทุน หรือแหล่งเงิน เช่น ธนาคาร หรือบริษัท ห้างร้านเอกชน มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ ทั้งฝ่ายเกษตรกรและฝ่ายธนาคาร หรือบริษัทเอกชนจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน

เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นระบบการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ ชุมชนต้องมีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำนองเดียวกับการ “ลงแขก” แบบดั้งเดิมเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างแรงงานด้วย อย่างไรก็ตาม อัตราส่วนดังกล่าวเป็นสูตร หรือหลักการโดยประมาณเท่านั้น สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม โดยขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ดิน ปริมาณน้ำฝน และสภาพแวดล้อม เช่น ในกรณีภาคใต้ที่มีฝนตกชุก หรือพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำมาเดิมสระได้ต่อเนื่อง ก็อาจลดขนาดของบ่อ หรือสระเก็บน้ำให้เล็กลง เพื่อเก็บพื้นที่ไว้ใช้ประโยชน์อื่นต่อไปได้

การดำเนินการตามทฤษฎีใหม่ มีปัจจัยประกอบหลายประการ ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ สภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น เกษตรกรควรขอรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ด้วย และที่สำคัญ คือ ราคาการลงทุนค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขุดสระน้ำ เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากส่วนราชการ มูลนิธิ และเอกชน

การปลูกพืชหลายชนิดใช้ทำประโยชน์ได้มากกว่าหนึ่งชนิด และการเลือกปลูกพืชควรเน้นพืชยืนต้นด้วย เพราะการดูแลรักษาในระยะหลังจะลดน้อยลง มีผลผลิตทยอยออกตลอดปี ควรเลือกพืชยืนต้นชนิดต่างๆ กัน ให้ความร่มเย็นและชุ่มชื้นกับที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และควรเลือกต้นไม้ให้สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ เช่น ไม่ควรปลูกยูคาลิปตัสบริเวณขอบสระ ควรเป็นไม้ผลแทน เป็นต้น ทั้งนี้ การเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นอาหารเสริมประเภทโปรตีน และยังสามารถนำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้อีกด้วย ในบางพื้นที่สามารถเลี้ยงกบได้สุกร หรือ ไก่ เลี้ยงบนขอบสระน้ำ ทั้งนี้ มูลสุกรและไก่สามารถนำมาเป็นอาหารปลา บางแห่งอาจเลี้ยงเป็ดได้

การขุดสระเพื่อสำรองน้ำในหน้าแล้งมีน้ำน้อย ก็สามารถเอาน้ำที่เก็บไว้ในสระมาปลูกพืชผักต่างๆ ที่ใช้น้ำน้อยได้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนชลประทาน ในปีที่ฝนตกตามฤดูกาลโดยมีน้ำดีตลอดปี ทฤษฎีใหม่นี้สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรได้โดยไม่เดือดร้อนในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ในกรณีที่เกิดอุทกภัย เกษตรกรสามารถที่จะฟื้นตัวและช่วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง โดยทางราชการไม่ต้องช่วยเหลือมากนัก ซึ่งเป็นการประหยัดงบประมาณด้วย ทฤษฎีใหม่ที่ดำเนินการโดยอาศัยแหล่งน้ำธรรมชาติ น้ำฝน จะอยู่ในลักษณะ “หมิ่นเหม่” เพราะหากปีใดฝนน้อย น้ำอาจจะไม่เพียงพอ ฉะนั้น การที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นต้องมีสระเก็บกักน้ำที่มีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ โดยการมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มเติมน้ำในสระเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่เสมอ

ระบบการจัดการทรัพยากรน้ำตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถทำให้การใช้น้ำมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด จากระบบส่งท่อเปิดผ่านไปตามแปลงไร่นาต่างๆ เพราะขามหน้าฝน นอกจากจะมีน้ำในอ่างเก็บน้ำแล้ว ยังมีน้ำในสระของราษฎรเก็บไว้พร้อมกันด้วย ทำให้มีปริมาณน้ำเพิ่มอย่างมหาศาล น้ำในอ่างที่ต่อมาสู่สระจะทำหน้าที่เป็นแหล่งน้ำสำรอง คอยเติมเท่านั้นเอง

กระทรวงมหาดไทย (มปท.) ได้สรุป การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้เป็นหลักการต่างๆ ดังนี้

1. หลัก การพึ่งตนเอง
 - ใช้เงินทุนตัวเอง
 - ใช้แรงตัวเอง
 - ใช้อุปกรณ์เครื่องมือตัวเอง
 - ทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลปรับปรุงตนเอง
 - วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาดตัวเอง
2. หลักความพอมีพอกิน
 - เรียนรู้ (ฝึก) อาชีพทางการเกษตรอย่างหลากหลาย
 - ปลูก – เลี้ยงทุกอย่างที่กินได้
 - กินทุกอย่างที่ปลูกหรือเลี้ยงได้
 - เผื่อแผ่เกื้อกูลต่อเพื่อนบ้าน
3. หลักพอมีพอใช้ (เงิน)
 - ลดรายจ่ายด้วยการปลูก – เลี้ยง กินเอง (ประหยัดเงิน)
 - เพิ่มรายได้ด้วยการปลูก – เลี้ยง สิ่งที่ยขายได้ง่าย
 - ไม่เล่นการพนัน – หวยเบอร์
 - ไม่ใช่จ่ายกับสิ่งที่ฟุ่มเฟือย (สุรา – เบียร์ – บุหรี่ – เครื่องดื่มราคาแพง ฯลฯ)
 - ออมเงินอย่างต่อเนื่อง
4. หลักความรู้จักพอประมาณ (نکن้อยทำรงน้อยแต่พอตัว)
 - ทำสิ่งต่างๆ ให้พอเหมาะกับเงินทุน/แรงงาน หรือ ศักยภาพของตัวเอง (อย่าทำเกินตัว)
 - ไม่จัดงานบุญแข่งขันกัน (แต่งงาน – บวช ฯลฯ)
 - ไม่สร้างบ้านแข่งขันกัน

- ไม่ซื้อรถ/ซื้อสิ่งของของอวดร่ำอวดรวยแข่งขันกัน
 - พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ (สันโดษ)
5. หลักความมีภูมิคุ้มกัน
- พิจารณาเรื่องของเหตุและผลในทุกเรื่องจนเป็นพื้นฐานของจิต
 - ปฏิเสธคำชักชวนไปในทางที่เสี่ยง/เสียหายรุนแรง
 - ทำอาชีพการเกษตรแบบผสมผสานเชิงเกษตรอินทรีย์
 - ฝึกล้มตามใจตัวเอง
 - ต้องออมเงิน ออมดิน (ปรับปรุงดิน) ออมน้ำ (เก็บน้ำ) ออมมิตร (ผูกมิตร)
6. หลักความมีคุณธรรม
- ไม่โลกเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว
 - ไม่ลึกลับโมย
 - ปลุกเมตตาจิตให้กับตัวเอง (ไม่พยาบาทจองเวร/ไม่เบียดเบียน/ให้อภัย)
 - รับผลประโยชน์ตามสิทธิของตัวเอง
 - ความนอบน้อมถ่อมตน
 - สำรวมตนอยู่ในกรอบของศีล 5 หรือคำสอนในศาสนาต่างๆ (เหตุดี)

โดยสรุป เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต ที่ใช้คุณธรรมกำกับความรู้ เป็นการพัฒนาตัวเอง ครอบครัว องค์กร สังคม ประเทศชาติ ให้อ้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ เพื่อให้คนส่วนใหญ่พอมีพอกินพอใช้ สามารถพึ่งตนเองได้ เพื่อให้คนกับคนในสังคม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพื่อให้คนกับธรรมชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ยั่งยืน และให้แต่ละคนดำรงตนอย่างมีศักดิ์ศรี และรากเหง้าทางวัฒนธรรม องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ และเงื่อนไข 2 ประการ หรือที่เรียกว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมที่พึงงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อ

ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่วงที่ เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำเป็นไปพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียร อดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วยการศึกษาที่ให้ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ

ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง และสถานะแวดล้อม ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้

2.3 การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัติ

เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เพียงเป็นคำสอนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช แต่รัฐบาลไทยก็พยายามผลักดันให้เกิดการปฏิบัติด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการชุมชนพอเพียง หรือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน ที่เป็นโครงการของรัฐบาลในสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะที่ต้องการสร้างเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยรัฐบาลมุ่งจัดสรรงบประมาณโดยตรงไปยังชุมชนทั่วประเทศ ให้ทุกชุมชนมีโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือจากงบประมาณของภาครัฐอย่างรวดเร็ว รัฐบาลภายใต้การบริหารงานของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินนโยบายตามที่แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ให้มีการจัดตั้งกองทุนเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น เพื่อจัดสรรงบประมาณโดยตรงไปยังหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศเพิ่มเติมจากวงเงินงบประมาณที่เคยได้จัดสรรเดิม ทั้งนี้ไม่ได้เป็นกองทุนตามพระราชบัญญัติเงินคงคลังพ.ศ. 2491 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ดำเนินการในรูปแบบของ“โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน” ซึ่งคณะรัฐมนตรี ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2552 ลงมติเห็นชอบให้มีการจัดตั้งโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับ

ชุมชน (ศพช.) หรือ โครงการชุมชนพอเพียง และให้มีสำนักงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ศพช.) หรือ สำนักงานชุมชนพอเพียง เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 18/2552 ลงวันที่ 20 มกราคม 2552 ทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการ โดยมีรองนายกรัฐมนตรี นายกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ เป็นประธานกรรมการ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี นายกนก วงษ์ตระหง่านและนายมิชชัย วีระไวทยะ นายกสภาคพัฒนาประชากรและชุมชน เป็นรองประธานกรรมการ พร้อมกรรมการอีก 21 คน มี ดร.สุमित แซ่มประสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานฯ ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีการคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี เปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน โดยได้แต่งตั้งให้ นายมิชชัย วีระไวทยะ เป็นประธานกรรมการบริหารโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง นายกำพล แก้วทงงค์ เป็นผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน

โครงการชุมชนพอเพียงที่มีการอนุมัติงบประมาณ จำนวน 8,432 ล้านบาท เพื่อกระจายให้โครง 31,582 โครงการทั่วประเทศ ทั้งนี้โครงการดังกล่าวกำหนดเป้าหมายการใช้เงินไว้ 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาการเกษตร การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์พลังงาน โดยมุ่งให้ทุกภาคส่วนในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพของตนเองที่มีอยู่อย่างมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ การลดต้นทุนและปัจจัยการผลิต พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติระดับชุมชนให้มีมูลค่าเพิ่ม และสร้างโอกาสในการพัฒนาหรือเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้กับชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่โครงการประเภทการผลิตปุ๋ย ชุ้ฉาง ลานตาก เกษตรผสมผสาน การส่งเสริมกลุ่มอาชีพ พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ/ต้นน้ำ พลังงานทดแทน เป็นต้น โดยหลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการพิจารณาอนุมัติโครงการ ได้แก่ ความยั่งยืนของการดำเนินโครงการ และแนวทางการบริหารจัดการโครงการเพื่อความยั่งยืนในชุมชน ชุมชนที่มีความประสงค์จะขอรับการจัดสรรงบประมาณตามโครงการชุมชนพอเพียง ต้องเป็นชุมชนที่จัดตั้งขึ้น ก่อนวันที่ 1 มกราคม 2552 ตามประกาศ ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประกาศของกรุงเทพมหานคร และประกาศของเทศบาล ต้องมีความรู้ความเข้าใจในแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้เพื่อปฏิบัติได้ โครงการชุมชนพอเพียงมีการจัดฝึกอบรมให้กับตัวแทนชุมชน ณ ศูนย์ฝึกอบรม 100 แห่งทั่วประเทศ ระยะเวลา 3 วัน โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อให้ตัวแทนชุมชนที่เข้ามารับการฝึกอบรมสามารถเขียนโครงการขออนุมัติงบประมาณกับรัฐบาลได้ทันที และเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการดำเนินโครงการภายใต้กรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน โดยหัวข้อในการฝึกอบรมจะมี

ตั้งแต่การเขียนโครงการให้ประสบความสำเร็จ การวิเคราะห์ชุมชนของตนจากการทำบัญชีชุมชน
ขั้นตอนการบริหารจัดการ โครงการที่ยั่งยืน เป็นต้น

เมื่อชุมชนได้ดำเนินโครงการครบรอบ 6 เดือน หรือ 1 ปี นับถัดจากวันที่ได้รับการจัดสรร
งบประมาณ หรือตามที่สำนักงานร้องขอ คณะกรรมการชุมชนจะต้องจัดทำสรุปผลการดำเนิน
โครงการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และตีพิมพ์ประกาศให้ประชาชนในชุมชน
รับทราบโดยทั่วกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 15 วัน และแจ้งให้นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตหรือ
นายกเทศมนตรีรับทราบภายใน 5 วันทำการ นับแต่วันตีพิมพ์ประกาศ การติดตามโครงการนั้น
นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตหรือนายกเทศมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผล
ระดับอำเภอหรือสำนักงานเขตหรือเทศบาล ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนอำเภอหรือสำนักงานเขตหรือ
เทศบาล ผู้แทนธนาคารผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
หรือประธานชุมชน และบุคคลที่นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขตหรือนายกเทศมนตรีเห็นสมควร
ทำหน้าที่ตรวจสอบประเมินผลโครงการของชุมชน ว่าได้รับประโยชน์ด้านใด มีข้อจำกัด ปัญหา
อุปสรรค รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเสร็จแล้ว รายงานให้นายอำเภอหรือผู้อำนวยการเขต
หรือนายกเทศมนตรีทราบ และรายงานต่อสำนักงานเพื่อรวบรวมผลที่ได้ไปสู่การพัฒนาแนว
ทางการดำเนินงานในอนาคต ทั้งนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 30 วันทำการ นับแต่วันครบ
กำหนด กรณีมีผู้ร้องเรียนและ/หรือตรวจสอบพบว่า ชุมชนมีการบริหารจัดการไม่โปร่งใส โดย
ดำเนินโครงการขัดต่อแนวทางการดำเนินงานตามโครงการชุมชนพอเพียง หรือโดยไม่ชอบด้วย
กฎหมาย หรือกระทำการอื่นใดที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน
ในชุมชน หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามิมีมูลเพียงพอ จะแจ้งหนังสือไปยังธนาคารเพื่อระงับการเบิก
จ่ายเงินงบประมาณในบัญชีเงินฝากธนาคารของชุมชนไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าจะมีการตรวจสอบ
ข้อเท็จจริงแล้วเสร็จ หากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่าเป็นการกระทำผิดทางอาญาจะ
ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดต่อไป (<http://www.chumchon.go.th/>)

อย่างไรก็ตามใน พ.ศ. 2552 คณะกรรมการประสานงานภาค กทม.พรรคเพื่อไทย (พท.) ได้
ตรวจสอบโครงการจัดซื้อตู้หยอดน้ำและแผงโซลาร์เซลล์ ตามแผนงานโครงการชุมชนพอเพียง
พบว่ามีปัญหาการใช้งบประมาณโครงการชุมชนพอเพียงที่ส่อไปในทางทุจริต เป็นโครงการให้
เปล่า โดยบีบบังคับให้ชุมชนต้องเลือกสินค้าราคาแพงเกินจริงตามที่สื่อสเปคมา ซึ่งสินค้าเหล่านั้น
ไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนนั้นแม้แต่น้อย นอกจากนี้ ยังไม่มีการจัดเวทีประชาคมตาม
ระเบียบที่กำหนดไว้ ซึ่งมีชุมชนที่ประสบปัญหาเช่นเดียวกันนี้ถึง 24 ชุมชน มีการจัดซื้อที่ไม่ได้เป็น
ความต้องการของชาวบ้าน อาทิ โครงการตู้หยอดน้ำ และแผงโซลาร์เซลล์ ของชุมชนวัดกลาง ที่
จัดหาจากโครงการชุมชนพอเพียง โดยพบว่าตู้หยอดน้ำดังกล่าวมีลักษณะเช่นเดียวกับตู้หยอดน้ำ

ทั่วไป แต่มีการเชื่อมต่อกับวงจรไฟฟ้าจากโซลาร์เซลล์ ทั้งที่ในชุมชนต้องการติดตั้งกล่องโทรทัศนวงจรปิด เนื่องจากมีปัญหาเรื่องการก่ออาชญากรรม และยาเสพติด แต่เจ้าหน้าที่โครงการบอกว่าถ้าไม่เลือกโครงการใดโครงการหนึ่งตามที่กำหนดไว้ก็จะนำงบฯชุมชนวัดกลางที่ได้ไปมอบให้ชุมชนอื่นแทน ผมจึงต้องเลือกโครงการตู้หยอดน้ำและแผงโซลาร์เซลล์แทน ทั้งที่ชุมชนตั้งตู้หยอดน้ำเพื่อบริหารคนในชุมชนเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว อีกทั้งตู้หยอดน้ำที่ใช้กระแสไฟจากแผงโซลาร์เซลล์นั้นจะต้องใช้ควบคู่กับไฟบ้านด้วย เนื่องจากพลังงานจากแผงโซลาร์เซลล์มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการทำงานของเครื่องหยอด และทั้งที่เป็นโครงการของรัฐ แต่กลับมีตัวแทน ทำหน้าที่เหมือน โบรมเกออร์จัดตั้งบริษัทเฉพาะกิจ เพื่อเสนองานในครั้งนี้ โดยเฉพาะ ก่อนที่จะรวบรวมสินค้าที่เข้าเงื่อนไขโครงการชุมชนพอเพียง และจัดทำเป็นแค็ตตาล็อก ส่งมอบให้นักการเมืองพรรคหนึ่งลงพื้นที่พบผู้นำชุมชนเพื่อเสนอโครงการ

กรณีต่อมา คือ กรณี 8 ชุมชนปราจีนบุรีถูกแอบอ้างชื่อพรรคการเมืองบังคับให้ชุมชนซื้อตู้ น้ำโซล่าเซลล์แลกดงบประมาณพอเพียง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,850,000 บาท ต่อมาปรากฏว่า ตู้ น้ำหยอดเหรียญและแผงโซลาร์เซลล์ที่ถูกนำมาติดตั้งในแต่ละหมู่บ้านไม่สามารถใช้งานได้ อีกทั้งโครงการเดิมที่ประชาคมเลือกไว้แล้วก็ไม่มีทีท่าว่าจะได้ ทั้งนี้เหตุการณ์ดังกล่าวมีรองประธานกรรมการ สพช. เกี่ยวข้อง โดยมีรายงานว่าได้ติดต่อคืนเงินให้ ได้นำเงินจำนวนดังกล่าวมาคืนให้ 8 ชุมชน มีการลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐานที่ สภ.กบินทร์บุรี สำหรับตู้ น้ำหยอดเหรียญราคาเครื่องละ 42,000 บาท แผงโซลาร์เซลล์ 2 แผง ราคาไม่เกินชุดละ 4,000 บาท พร้อมค่าบริการติดตั้งเครื่องละ 8,000 บาท เรื่องทั้งหมดอยู่ระหว่างการสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย จากการตรวจสอบโครงการชุมชนพอเพียง ยังพบว่ามีกรณีเขียนโครงการนำไปใส่มือให้ชุมชนโดยเจ้าหน้าที่รัฐ (<http://prachatai.com/journal/2009/07/25124>)

จะเห็นว่าโครงการเศรษฐกิจพอเพียงที่จัดทำโดยรัฐบาลนั้นยังมีปัญหาอยู่มาก ส่วนหนึ่งมาจากการควบคุมดูแลที่ยังไม่เคร่งครัด ซึ่งต่างจากกองทัพ เพราะประเด็นสำคัญนั้น แนวคิดของทัพ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2523 เป็นต้นมามีการปรับเปลี่ยนไปสู่แนวทางนักพัฒนาเพิ่มขึ้นจากแต่เดิมที่กองทัพถูกมองว่าเป็นนักรบเพียงอย่างเดียว อาวุธสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยไม่เพียงแต่ในภาคส่วนของกองทัพ อย่างน้อยตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 นั้นก็คือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงโดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลจากการที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต้องเผชิญผลลบที่ติดตามมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการสั่งสินค้าทุน ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบ

เครือข่าย และการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตก สลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกลืมเลือนและเริ่ม สูญหายไป และถูก กระทบกระเทือนจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่ เกิดขึ้น (มูลนิธิวิจัยพัฒนา, มปท.) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกใช้เป็นกรอบแนวความคิดและทิศ ทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกัน เพื่อความอยู่ดีมีสุข มุ่งสู่ สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน หรือที่เรียกว่า "สังคมสีเขียว" ด้วยหลักการดังกล่าว แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นี้จะไม่เน้นเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์ หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน ระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท (พิสิฐ ลี้อาธรรม, 2549)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเช่นกันว่าไม่มีคำนิยามที่ แน่นนอน ไม่มีรูปแบบทางรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้การจัดแนวทางพัฒนากิจกรรมต่างๆภายใต้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถที่จะทำได้อย่างลงตัว ส่วนหนึ่งเพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็น พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเสนอเพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาการ พัฒนาสังคมของไทย แต่ทว่ากลับกลายเป็นนโยบายประชานิยมของหลายรัฐบาล เศรษฐกิจพอเพียง เริ่มเข้ามามีบทบาทในหลายๆภาคส่วนมากขึ้น ทั้งการศึกษา การบริหารระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่ การท่องเที่ยว แต่ทว่าก็ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ออกมาบอกว่า แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างไร รวมถึงเศรษฐกิจพอเพียง กลายเป็นคำที่ไม่มีใครกล่าววิพากษ์วิจารณ์ เพราะกลัวจะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือนเหรียญที่มีด้านเดียว ใต้รับแต่การยกย่องสรรเสริญ ขึ้นชมขาคการวิพากษ์ข้อเสีย จึงทำให้ไม่เกิดการพัฒนาที่แท้จริง มี การนำคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย จนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนคำที่นำมาใช้เพื่อ ช่วยสร้างภาพเท่านั้น (กุหลาบศิลา, 2555)

2.4 ความมั่นคงรูปแบบใหม่

จากการศึกษาเอกสารพบว่า ในยุคสงครามเย็น แนวคิดเศรษฐกิจการเมืองที่ครอบงำโลก และ แบ่งโลกออกเป็นสองฝ่ายคือ ค่ายเสรีประชาธิปไตยและค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ส่งผลกระทบ โดยตรงต่อบทบาททางการเมืองและการพัฒนาสังคมของกองทัพ สำหรับประเทศไทยได้ใช้แนวคิด ของการพัฒนาประเทศแบบกระแสหลักโดยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของทุน นิยม (Capitalism) ซึ่งประเทศไทยได้รับการสนับสนุนทั้งรูปแบบและเงินทุนจากประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาช่วยเหลือประเทศไทยจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติและธนาคารโลก (World Bank) ก็เป็นแหล่งเงินทุนใหญ่ที่ทำให้การสนับสนุนประเทศไทย นอกจากนั้นสิ่งที่ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกามีความมุ่งที่จะทำให้ไทยเป็นแนวด้านกระแสของ สังคมนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประการสำคัญดังนั้นกองทัพก็จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการ พัฒนาค่อนข้างมากนักรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าวชี้ว่ากองทัพนั้นเป็นตัวแทนของความก้าวหน้า ของสังคมตะวันตกในประเทศกำลังพัฒนาโดยที่กองทัพถือว่าเป็นผู้รับเอาวิทยาการและเทคโนโลยี ทันสมัยของสังคมตะวันตกมาสู่สังคมของประเทศกำลังพัฒนาตามแนวคิดของนักรัฐศาสตร์ใน สำนัก "การพัฒนาและการสร้างความเป็นสมัยใหม่" (Development and Modernization School) ซึ่ง ชี้ให้เห็นว่ากองทัพจะมีบทบาทของการเป็นตัวแทนแห่งความเปลี่ยนแปลง (Change agent) ไปสู่ ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) แบบตะวันตก (Westernization) (Bernstein, 1971)

มุมมองของสาธารณชนทั่วไปมักจะแยกความมั่นคงมนุษย์ออกจากประเด็นความมั่นคง แห่งชาติ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ รัฐมิได้มองว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบหลักต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชน (ในด้าน non-traditional) ตัวอย่างเช่น ความล่าช้าของรัฐบาลสหรัฐฯ ในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ Katrina เกิดจากทัศนคติที่เห็นว่า ภัยธรรมชาติมิได้มีความเกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติ เป็นต้น หรือแม้แต่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ (ปวิณ, 2006) ความมั่นคง รูปแบบใหม่เป็นการนิยามของปัญหาความมั่นคงที่เกิดมาหลังเหตุการณ์ 9/11 จึงยังไม่มีสร้างกฎ หรือนิยามที่ชัดเจนนัก เดิมกับความมั่นคงเป็นเรื่องของการที่รัฐถูกลูกความจากรัฐอื่น เช่นการถูกรุกราน การถูกปิดกั้น หรือการถูกปกครองโดยรัฐอื่น โดยไม่เน้นประเด็นที่เกิดขึ้นภายในรัฐมากนัก แต่ เมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โลกแคบลงจากเดินทางและการสื่อสารเป็นไปได้อย่างสะดวก ยิ่งขึ้นและการมีบทบาทมากขึ้นของรัฐบาลในการแก้ปัญหาต่างๆ ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในรัฐหนึ่ง อาจจะมาเกิดขึ้นในรัฐหนึ่งภายในไม่กี่วัน เช่น การระบาดของเชื้อไข้หวัด H1N1 ไข้หวัดนก ปัญหา การเจาะข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต ปัญหาเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาถึงความมั่นคงที่เกิดขึ้นดูแล้วจะเห็นได้ ว่า ปัญหาหนึ่งเกิดจากภายในรัฐ และรัฐอื่นไม่มีส่วนทำให้เกิดภัยความมั่นคงนั้นขึ้น ดังนั้นการที่จะ บอกว่าภัยความมั่นคงใดเป็น ภัยความมั่นคงใหม่ จึงสามารถใช้ การพิจารณาลักษณะของภัยความมั่งคั่งที่เกิดขึ้น ถ้าหากเกิดขึ้น โดยรัฐเป็นผู้ก่อก็จะเป็นภัยความมั่งคั่งแบบดั้งเดิม ถ้าเป็นภัย ความมั่งคั่งที่ เกิดจากปัญหาภายในรัฐและรัฐอื่นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อให้เกิดภัยความมั่นคงนั้นก็จะเป็นภัย ภัยดังกล่าวนี้ อาทิ ภัยจากการก่อการร้าย ความรุนแรงทางสังคม ความมั่นคงมนุษย์ ภัยด้าน สาธารณสุข ภัยธรรมชาติ การถูกเพิกเฉยจากรัฐ (marginalisation) การถูกรีดรอนสิทธิ การไม่เท่า เทียมทางเพศ ปัญหาความแตกต่างทางชาติพันธุ์และศาสนา และปัญหาการเกิดขึ้นของกลุ่มหัว รุนแรง (Wang, 2004)

หนึ่งในภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่สำคัญคือ ความมั่นคงทางอาหาร ได้กลายเป็นปัญหา ความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญและสร้างมาตรการรับมือกับความท้าทาย ดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศและประชากรโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศ กำลังพัฒนาที่ปัญหานี้ กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเป็นผลจากสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ ที่ เกิดวิกฤติด้านพลังงาน สภาพแวดล้อม และความสำคัญของการผลิตพืชอาหารลดลง ทำให้ราคา พืชอาหาร สูงขึ้น จนทำให้ ประชากรที่ยากจนไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหารใน ช่วงแรก นั้นจำกัดอยู่ในกรอบของ กระบวนการผลิต มีเป้าหมายการผลิตเพื่อให้มีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภคซึ่ง นำไปสู่การปฏิวัติเขียว (Green Revolution) โดยการนำเทคโนโลยีและเครื่องจักรมาช่วยในการผลิต สินค้าเกษตรเพื่อให้ได้ในปริมาณมาก อย่างไรก็ตาม แม้จะมีปริมาณอาหารมากแล้ว แต่ปัญหาความ อดอยากของประชากรโลกยังคงอยู่ ด้วยเหตุนี้แนวคิดทางเลือกใหม่ จึงเกิดขึ้น โดยหลายฝ่าย ตระหนักว่า ความมั่นคงทางอาหาร ไม่ได้มีเพียงมิติด้านการผลิตอาหารให้ได้มากขึ้นเท่านั้น แต่ยัง เชื่อมโยงกับประเด็นอื่นๆ เช่น การเข้าถึงอาหาร การผลิตอาหารให้ได้ปริมาณสม่ำเสมอ ความ ปลอดภัยทางอาหาร ความมั่นคงทางอาหารของชุมชน ทั้งยังรวมถึงบริบทแวดล้อมอื่นๆ ของความ มั่นคงทางอาหาร เช่น การพัฒนา การลดปัญหาความยากจน สถานการณ์ความเสี่ยงความเปราะบาง การพึ่งพาตนเองและการพัฒนาชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ บทบาทของเกษตรกรได้ถูกน ามาทบทวนใหม่ว่า ภาคเกษตรกรรมไม่ได้เป็นเพียงภาคการผลิตที่ต้องได้รับการปกป้องเท่านั้นแต่ยังมี บทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของประเทศทั้งในด้านการเพิ่มปริมาณอาหาร

การสนับสนุนการเข้าถึงอาหาร การมีปริมาณอาหารที่สม่ำเสมอ และความปลอดภัยทาง อาหาร อีกด้วย ความมั่นคงทางอาหารกับการพัฒนาภาคเกษตรในด้านต่างๆ จึงเป็นประเด็นส าคัญ ที่ต้องดำเนินควบคู่กันไป จนถึงทศวรรษที่ 1990 แนวคิดเรื่องความมั่นคงทางอาหารได้ครอบคลุม ไปถึงเรื่องคุณค่าของอาหาร โภชนาการ ความปลอดภัยและความสมดุลทางอาหาร โดยนักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้หันมาให้ความสำคัญในเรื่องการบริโภคอาหารอย่างมีประ โยชน์ ถูก สุขลักษณะ มีคุณภาพและความปลอดภัย เพื่อ สุขภาพที่ดีของประชากรโลก (วิรัตน์พร ประเสริฐศักดิ์, online)

2.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบการศึกษาวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการวิจัยคือการสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม สถานที่ทำการเก็บข้อมูล คือ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งนี้มีรายละเอียดดังนี้

3.1 วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สถานที่ทำการเก็บข้อมูล คือ กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ วิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นงานวิจัยเอกสารเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive research) โดยการศึกษาทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาตีความเอกสารในประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ การจัดการความรู้เกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างแนวทางชุมชนน้อมปฏิบัติเกี่ยวกับความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ร่วมกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ

1. จำสืบเอก ภูมรินทร์ มุลทา สังกัด กองพันทหารสื่อสารที่ 11 กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง
2. อาจารย์ พันเอก (พิเศษ) ดร.วัลลภ พิริยวรรณนะ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ทั้งนี้โครงการวิจัยยังได้จัดกิจกรรมย่อยในการรวบรวมข้อมูลดังนี้ด้วย

1. กิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้ วันที่ 3 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง
2. กิจกรรมที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ วันที่ 24 - 25 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุม ๒๒๒ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ราชภัฏเพชรบูรณ์

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีวิทยาการตีความ (hermeneutics) ทั้งในส่วนของการวิจัยเอกสาร และในการสัมภาษณ์ เพื่อตอบคำถามว่า บทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง คืออะไร และ ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง มีอะไรบ้าง และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ตามแนวคิดความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อสังเคราะห์บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 จากการศึกษาเอกสาร และลงพื้นที่ศึกษาวิจัยอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ มีผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารพบว่า สำหรับกองทัพไทยบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ บทบาทการมีส่วนร่วมในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งกองทัพมีส่วนเกี่ยวข้องค่อนข้างมากโดยลักษณะของโครงการพระราชดำริซึ่งลักษณะของโครงการพระราชดำริสามารถแบ่งโดยคร่าวๆ ในระยะเริ่มแรกได้เป็น 4 ลักษณะคือ 1) โครงการตามพระราชประสงค์ หมายถึง โครงการการศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์การศึกษาหรือกับส่วนราชการในวงรอบ 2) โครงการหลวง 3) โครงการพระราชดำริที่การวางแผนพัฒนาทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริโดยร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร โครงการตามพระราชดำรินี้ในปัจจุบันเรียกว่า "โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" และ 4) โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์หมายถึงโครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อเสนอแนะและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการด้วยกำลังเงินกำลังปัญญาและกำลังแรงงานพร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดยภาคเอกชนในลักษณะต่างๆของโครงการพระราชดำรินี้ กองทัพค่อนข้างจะมีบทบาทสนับสนุนในโครงการต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อมแต่โครงการตามพระราชดำริหรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกองทัพมักจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างมากดังนี้ การที่กองทัพจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศสามารถที่จะไปมีส่วนร่วมได้ทั้งที่เป็นการปฏิบัติโดยตรงและการปฏิบัติโดยอ้อมซึ่งก็ขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ด้วยและนอกจากนั้นบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการนั้นอาจจะเป็นผู้ปฏิบัติโดยตรงหรือเป็นผู้ให้การสนับสนุนก็แล้วแต่โอกาสอย่างไรก็ตามสิ่งที่อาจจะนำมาพิจารณาว่าเป็นปัจจัยในการดำเนินการก็คือการให้ความรู้ความเข้าใจต่อกำลังพลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น

เป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพราะในบางครั้งบทบาทของการพัฒนาที่อาจมีความขัดแย้งกับบทบาทที่เคยปฏิบัติตามปกติอยู่ก็ได้ นอกจากที่เราจะให้ความสำคัญในเรื่องผลลัพธ์ที่ต้องการแล้วเรื่องของจิตใจในตัวกำลังพลที่จะเข้าไปปฏิบัติการพัฒนามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน (จารุภัทร เรื่อง สุวรรณ, 2538)

จากแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของกองทัพบกนั้น พบว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะมีการปฏิบัติทั้งที่เป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อมแต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญๆประการหนึ่งก็คือการกำหนดบทบาทว่าทหารนั้นควรจะมีส่วนร่วมในลักษณะใดได้บ้างนั้นเราก็พอที่จะสรุปเป็นบทบาทสำคัญๆคือเป็นตัวเชื่อมโยง (Link) บทบาทของตัวเชื่อมโยงคือการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับแหล่งวิชาการที่จะไปสนับสนุนงานพัฒนาดังนั้นในบทบาทตัวเชื่อมนี้จึงจำแนกออกเป็นบทบาทเพื่อหน้าที่ย่อยได้ 3 ประการคือบทบาทในการนำเอาบริการของรัฐลงไปสู่ประชาชนและนำประชาชนมาพบกับบริการของรัฐบทบาทในการประสานงานติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายวิชาการเพื่อให้ทราบถึงแนวทางของงานที่จะนำไปปรับปรุงในพื้นที่และร่วมวางแผนงานร่วมกับนักวิชาการต่างๆเพื่อเป็นการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่วิชาการทั้งมวลกับงานพัฒนาซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทตัวเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่และบทบาทในการติดตามงานโครงการต่างๆที่ได้ริเริ่มทำขึ้นร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อจะได้ทราบปัญหาข้อขัดข้องที่เป็นอยู่เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการแก้ไขให้โครงการลุล่วงได้ต่อไป

- 1) เป็นตัวร่วมปฏิบัติการ (Catalyst) บทบาทของการร่วมปฏิบัติงานนั้นนักพัฒนาของกองทัพจำเป็นต้องเป็นผู้คิดผู้วางแผนการทำงานร่วมกับชาวบ้านดังนั้นในการจะทำหน้าที่นี้เราพอที่จะแยกบทบาทหรือหน้าที่ย่อยได้ 3 ประเภทคือบทบาทผู้วางแผนงานลงไปร่วมวางแผนกับประชาชนในพื้นที่ก่อนที่นักพัฒนาของกองทัพจะเริ่มวางแผนจำเป็นต้องสำรวจข้อมูลแล้วนำเอาข้อมูลนั้นๆมาวิเคราะห์แล้วจึงจะวางแผนซึ่งควรจะมีการประชุมปรึกษาร่วมกับผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้นๆ ก่อนบทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม (Organizer) เข้าไปปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัวนั้นทำได้ยากดังนั้นนักพัฒนาของกองทัพต้องจัดตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่นกลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มเหล่านั้นเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เขาต้องการและ บทบาทเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการเป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในเชิงวิชาการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปได้เหมาะสมโดยที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือหากเกินขีดความสามารถก็จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนได้อย่างถูกต้องต่อไป

- 2) บทบาทเป็นผู้ส่งเสริม (Extension Worker) ในบทบาทนี้จะมีการปฏิบัติคล้ายๆกับพนักงานส่งเสริมเรามีคำว่าพนักงานส่งเสริมการเกษตรพนักงานส่งเสริมอนามัยส่วนนักพัฒนา ก็เป็นพนักงานส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน (Extension Community Development Worker) เพราะฉะนั้นการเป็นพนักงานส่งเสริมนี้มีบทบาทย่อยๆอยู่ 3 ประการคือบทบาทในการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพต่างๆ โดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลวิชาการต่างๆในพื้นที่บทบาทในการสาธิต (Demonstration) ที่ไม่จำเป็นต้องทำเป็นแบบแผนเสมอไปอาจจัดให้มีการสาธิตเป็นการไม่เน้นทางการก็ได้ บทบาทในการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) ให้บุคคลและกลุ่มบุคคลได้ทราบว่าขณะนี้ได้ดำเนินการอะไรทำที่ไหนอย่างไรเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของบุคคลและกลุ่มคนให้เข้าร่วมมือให้ในที่สุดเท่ากับว่าเป็นการประชาสัมพันธ์งานพัฒนาของกองทัพไปในตัวนอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกองทัพกับประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

จากการสัมภาษณ์ อาจารย์ พันเอก (พิเศษ) วัลลภ พิริยวรรณนะ ให้ข้อมูล หลักการในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานของการพัฒนาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายวิธีการพัฒนาซึ่งหลักการในการปฏิบัติได้ยึดหลัก 4 ประการคือ 1) ต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชนและเพื่อการพัฒนาคนมิใช่การพัฒนาทางด้านวัตถุจะต้องเข้าถึงประชาชนศึกษาให้เข้าใจว่าเขามีปัญหาอะไรมีความต้องการอะไรจะต้องคอยสอดส่องแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชนแก้ความเดือดร้อนดังกล่าวจะต้องใช้ความช่วยเหลือจากภายนอกคือหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชนอื่นๆเข้ามาช่วยเหลือตามความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักพัฒนาของกองทัพจะต้องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยราชการและองค์กรต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปเท่าที่จะทำได้ 2) ประชาธิปไตยยึดหลักการจัดตั้งกลุ่มเพื่อสอนให้ประชาชนได้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยโดยวิธีการให้รู้จักคิดริเริ่มคิดแก้ไขปัญหาปรึกษาหารือกันในกลุ่มในการทำงานแก้ไขปัญหาต่างๆเท่ากับเป็นการสอนประชาชนให้เรียนรู้และฝึกคิดวิธีการตามแบบประชาธิปไตยไปในตัวด้วย 3) ประสานงานเพื่อดึงเอาบริการของรัฐที่มีอยู่ลงไปถึงมือประชาชนขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำเอาความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนมาเสนอหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องนอกจากจะประสานกับหน่วยราชการดังนั้นก็แล้วยังต้องประสานกับองค์กรเอกชนมูลนิธิสมาคมต่างๆเพื่อให้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่พัฒนานั้นๆด้วยและ 4) ประหยัดหน่วยงานพัฒนาของกองทัพต้องเน้นให้นักพัฒนาของกองทัพทุกคนเข้าทำงานด้วยความประหยัดโดยการดำเนินงานทุกชนิดจะต้องได้รับการพัฒนากำหนดขั้นตอนการดำเนินงานด้วยความประหยัดงบประมาณหรือสิ่งที่

ใช้ในการดำเนินงานประหยัดกำลังคนเลือกเวลาจากการประกอบอาชีพของประชาชนให้เหมาะสมใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ที่สุด (จารุภัทร เรื่องสุวรรณ, 2538)

อาวุธสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยไม่เพียงแต่ในภาคส่วนของกองทัพ อย่างน้อยตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 นั่นก็คือแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลจากการที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์ต้องเผชิญผลลบที่ติดตามมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด เช่นการขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้าทุนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลงภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและสั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกกลืนเลือนและเริ่มสูญหายไปและถูกระทบกระเทือนจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบทรวมทั้งปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้น (มูลนิธิวิจัยพัฒนา, มปท.) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกใช้เป็นกรอบแนวความคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืน และมีภูมิคุ้มกันเพื่อความอยู่ดีมีสุข มุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืนหรือที่เรียกว่า "สังคมสีเขียว" ด้วยหลักการดังกล่าวแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 นี้จะไม่เน้นเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ยังคงให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกันระหว่างเศรษฐกิจชุมชนเมืองและชนบท (พิสิฐ ลี้อาธรรม, 2549)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ด้วยเช่นกันว่าไม่มีคำนิยามที่แน่นอน ไม่มีรูปแบบทางรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้การจัดแนวทางพัฒนากิจกรรมต่างๆภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถที่จะทำได้อย่างลงตัว ส่วนหนึ่งเพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเสนอเพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาการพัฒนาสังคมของไทย แต่ทว่ากลับกลายเป็นนโยบายประชานิยมของหลายรัฐบาล เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มเข้ามามีบทบาทในหลายๆภาคส่วนมากขึ้น ทั้งการศึกษา การบริหารระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่การท่องเที่ยว แต่ว่าก็ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ออกมาบอกว่า แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างไร รวมถึงเศรษฐกิจพอเพียง กลายเป็นคำที่ไม่มีใครกล่าววิพากษ์วิจารณ์ เพราะกลัวจะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือนเหรียญที่มีด้านเดียวได้รับแต่การยกย่องสรรเสริญ ชื่นชมขาดการวิพากษ์ข้อเสีย จึงทำให้ไม่เกิดการพัฒนาที่แท้จริง มี

การนำคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างสุ่ร่สุ่ร่ จนนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนคำที่นำมาใช้เพื่อช่วยสร้างภาพเท่านั้น (กุหลาบสีชา, 2555)

จากการสัมภาษณ์จำติบเอก ภูมรินทร์ มูลทา สังกัด กองพันทหารสื่อสารที่ 11 กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อบุณผาเมือง ซึ่งเป็นผู้ดูแลโครงการและวิทยากรหลักของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อบุณผาเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีบทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และจากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมของผู้วิจัย พบว่า ทหารมีบทบาทการให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทฤษฎีใหม่ สำหรับกำลังพลและครอบครัว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป ซึ่งมีลักษณะของ Activity Based Learning Center ถือเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบที่เป็น Edutainment (Education + Entertainment) โดยแบ่งกิจกรรมของศูนย์เป็น 2 ส่วนหลักคือ 1) ภาคทฤษฎี ได้มีการให้ความรู้เบื้องต้นตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการใช้หลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดย 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ มีเหตุผล และภูมิคุ้มกัน 2 เงื่อนไข คือ ความรอบรู้ และคุณธรรม พร้อมการให้คำแนะนำการประยุกต์ใช้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีพอย่างพอเพียงพออยู่พอกินในชีวิตประจำวัน แนะนำให้ทำอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ การออม การทำบัญชีครัวเรือน การรู้จักใช้ รู้จักจ่าย รู้จักประหยัด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงมีภูมิคุ้มกันโรค รวมถึงการให้ความรู้ในการพัฒนาพื้นที่ทำกินตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยแบ่งพื้นที่ตามสัดส่วน เช่น จากพื้นที่ 100 ไร่แบ่งเป็น 30 ไร่สำหรับสร้างแหล่งน้ำ 30 ไร่สำหรับ ทำนา 30 ไร่สำหรับ ปลูกพืชไร่/พืชสวน และอีก 10 ไร่สำหรับ ปลูกสร้างที่อยู่อาศัย ปลูกพืชผักสวนครัว หรือการเลี้ยงปศุสัตว์ และการทำปุ๋ยจุลินทรีย์ (อีเอ็ม) เพื่อใช้กับการเกษตรปลูกพืชทุกชนิด และรักษาสีแวดล้อม และ 2) ภาคปฏิบัติภาคปฏิบัติ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้มีการขยายองค์ความรู้สู่ภาคปฏิบัติในรูปแบบการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเผยแพร่ให้กับกำลังพลและครอบครัว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป ให้มีส่วนร่วมและนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวได้จริง มีจัดทำแปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแบบ โคก-หนอง-นาโมเดล และมีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของกำลังพลและบุคคลทั่วไป เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์ การสร้างฝาย การปลูกข้าว การเกี่ยวข้าว เป็นต้น

ทั้งนี้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงถูกปรับใช้ให้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมรายได้ของกำลังพลและครอบครัว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่เข้ามาศึกษาดูงาน ทั้งการทำเกษตรพอเพียง หรือนำไปประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเอง โดยตั้งอยู่บนฐานแห่งความพอเพียง ซึ่งเป็นการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการสร้างจิตสำนึกความพอเพียงบนหลักการพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ควบคู่การมความรู้และคุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่สมดุลพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งยังเป็นการลดและป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดความมั่นคงของประเทศชาติ

สรุปผลการศึกษาเพิ่มเติมจากการจัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ในวันที่ 3 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง และวันที่ 24 - 25 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุม 222 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ นั้น ได้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงกองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมืองจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ซึ่งจัดตั้งตามนโยบายของกองทัพภทที่ 1 ให้หน่วยระดับกองพันขึ้นไปจัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอาจมีตั้งแต่ทั้งในระดับหมู่บ้านและในหน่วยทหาร โดยนโยบายให้จัดสรรที่ว่างเปล่ามานำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ตามหลักที่สมเด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้ ประเด็นสำคัญนอกเหนือจากที่กล่าวมานั้น ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยทหารต้องเป็นแหล่งให้ความรู้กับทหารประจำการมากกว่าทหารปลดประจำการ เพื่อให้สามารถนำไปขยายผลในพลเรือนหรือที่อื่นต่อไป ทั้งนี้สำหรับศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 มี พล.ต. กษิตศิ หลักกรด ผู้บังคับการกองพลทหารม้าที่ 1 เป็นผู้รับผิดชอบในภาพรวม

ปัจจุบันมีการอบรมมาแล้วประมาณ 30 รุ่น โดยอบรมเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ, เปิดให้มีการศึกษาดูงานในศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งในส่วนแรกมีกิจกรรมให้ร่วมทำอยู่ประมาณ 30 กิจกรรมทั้งนี้ในกิจกรรมต่างๆยังมีการถ่ายทำสารคดี และได้รับการเผยแพร่ในสื่อระดับประเทศ อาทิ ออกในรายการเจาะใจเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2557 และเป็นฉากในละครเรื่องละครเฉลิมพระเกียรติ เรื่อง แผ่นดินนี้มีรักออกอากาศทาง ททบ. 5 ได้รับการวัดจากผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ฯลฯ จากความสำเร็จดังกล่าวผู้บังคับบัญชาระดับสูงและมีการขยายเพิ่มเนื้อที่ประมาณ 70 ไร่

สภาพทั่วไปมีการปรับสภาพดินให้เป็นโคกหนองนาขุดคลองใส่ไถ่เกะดูให้น้ำหมุนเวียนมีการขุดบ่อบาดาลได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบันจึงมีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ 2 ศูนย์ สามารถจัดโครงการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์อื่นๆภายในรอบจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่เสมอ มีการให้นักศึกษาวิชาทหาร ปี 3 มาเข้า

ค่ายศึกษา แม่บ้านกำลังพลมาศึกษา ปัจจุบัน โครงการที่ดำเนินไปแล้ว อาทิ โครงการปุ๋ยชีวภาพ, ปลุกผักกางมุ้ง, ปลุกเห็ดเลี้ยง, ปลุกผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่าย, ศูนย์โคกระบือจากผู้ที่มาบริจาค ให้กับศูนย์ซึ่งจะดำเนินโครงการฝึกควายฝึกวัวเพื่อใช้งาน, การอบรมความรู้เกี่ยวกับศูนย์สมุนไพรรักษาโรคไทยไปเผยแพร่ ในการอบรมของศูนย์ยังมีการให้ความรู้เกี่ยวกับปลูกพืชสมุนไพรรักษาโรคและจัดเป็นศูนย์เรียนรู้พืชสมุนไพร เช่น ใช้ต้นพญาไร้ใบในการกำจัดหอยได้รวมถึงสามารถนำมารักษาโรคบางอย่าง เช่น ตาปลา

ความพิเศษของศูนย์แห่งนี้ก็คือคือการอนุรักษ์ดินและน้ำแบบ “โลกหนองนาโมเดล” เปลี่ยนเขาหัวโล้นเป็นเขาหัวจุก ขุดดินให้เป็นหนองแบบขั้นบันได แล้วทำคลองไส้ไก่ส่งน้ำเพื่อให้ น้ำกับดินอยู่ด้วยกันเพื่อสร้างความชุ่มชื้นเป็นไปตามธรรมชาติ จำสิบเอกภูมิรินเน้นว่าเป็นเช่นนี้ เพราะต้องการชี้ให้เห็นว่าที่แต่เดิม การพัฒนาชนบทโดย สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) กระทรวงมหาดไทยที่สอนชาวบ้านในการขุดคลองนั้นเป็นแบบผิดหลักธรรมชาติ เช่นการขุดบ่อแต่เดิมไม่มีที่ปักให้ปลา ปลาที่อยู่ในน้ำลึกกับปลาที่อยู่ในน้ำตื้นอยู่รวมกันทำให้ปลาที่อยู่ในน้ำตื้นไม่สามารถมีชีวิตรอดอยู่ได้ เพราะธรรมชาติของปลานั้นบางชนิดที่มีหนังต้องอยู่ใต้ดิน บางชนิดอยู่ในน้ำลึก บางชนิดมีเกล็ดอยู่แถวผิวหนัง แต่ รพช. สอนให้ชาวบ้านขุดบ่อในแบบเดียวทำให้ปลาตาย การศึกษาธรรมชาติเป็นส่วนสำคัญของเกษตรทฤษฎีใหม่ที่ต้องรู้จักธรรมชาติของสัตว์ก่อนจึงจะสามารถวางแผนได้ กรณีนี้การขุดบ่อเลี้ยงปลาที่เหมาะสมได้ถ้าจะเลี้ยงปลาหลายชนิดบ่อต้องมีหลายระดับเพื่อให้ปลาน้ำจืดมีชีวิตรอดอยู่ได้พร้อมพร้อมกับปลาน้ำลึกอาจจะรวมถึงสัตว์น้ำชนิดอื่นเช่นกัน เป็นต้น

ปัญหาของเกษตรกรในปัจจุบันก็มองข้ามธรรมชาติไม่ศึกษาธรรมชาติให้ถ่องแท้เมื่อมาทำการเกษตรจึงขาดทุน เช่น ไม่เข้าใจว่าน้ำที่เป็นสีเขียวมีสาหร่ายลอยนั้นไม่ใช่สีเขียวแต่เป็นน้ำดี น้ำที่เสียจะต้องมีสีค้ำต้อง การขุดคลองหรือขุดบ่อหรือทางน้ำให้น้ำสามารถวิ่งหากก็ได้ตลอดเวลาทำให้น้ำไม่มีทางเน่าเสีย จำสิบเอกภูมิรินวางแผนโครงการถ่ายทอดความรู้ว่าจะนำเรื่องเหล่านี้ไปอบรมในระดับลูกเสือชั้นมัธยมโดยจะเปิดศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเป็นค่ายพักและให้ลูกเสือหาอาหารกินเองจากสิ่งที่อยู่ภายในค่ายพักเป็นการสอนการดำรงชีพในป่าและการเอาตัวรอดในป่าพื้นที่ของเศรษฐกิจพอเพียงมีประมาณ 40 ไร่

การให้ความรู้เรื่องการใช้ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยที่ดีต้องเข้ากับพื้นที่ที่มีคลองไส้ไก่เลี้ยงน้ำ ไม่เช่นนั้นจะเกิดหน้าดินแข็ง ปุ๋ยเคมีคืออากาศที่เติมให้พืชหายใจและเป็นสารบำรุงฮอร์โมนของพืช การใช้ปุ๋ยยังต้องคำนึงถึงการที่พืชกินอาหารได้ถึง 3 ทาง คือใบ, ราก, และลำต้นดังนั้นการใช้ปุ๋ยก็ต้องวิเคราะห์และรู้ให้ครบถ้วนว่าพืชนั้นกินอาหารทางใดบ้าง ที่สำคัญสิ่งที่ตกค้างในดินทำให้ดินแข็ง

อย่างร้ายแรงไม่ใช่ปุ๋ยแต่เป็นยาฆ่าหญ้านอกจากจะเป็นพืชต่อพืชแล้วยังเป็นพืชต่อเกษตรกร ซึ่งยังเป็นที่มาของโรคฉี่หนู

การจัดการดิน มีทั้งการให้ความรู้เรื่องหญ้าแฝกว่านอกจากจะเป็นตัวทำลายดินแข็งยังเป็นตัวกักตะกอนเพื่อเพิ่มอาหารให้กับดิน การใช้หญ้าแฝกตามแนวทางการทำการเกษตรพอเพียงต้องมีการอนุรักษ์ดินและดูแลดิน เลี้ยงดินเพื่อให้ดินเลี้ยงพืช หรือหลัก “แม่ธรณีเลี้ยงเพื่อแม่ธรณีเลี้ยงคูแม่โพสพ” นอกจากนี้การที่เกษตรกรเชื่อว่าที่ดินที่เตียนโล่งดินนั้นก็ผิด เพราะยิ่งเตียนโล่งมากมากจะทำให้เกิดเชื้อรา เช่น กรณีสวนมะขาม โดยเฉพาะราชว การปล่อยพื้นที่ส่วนใหญ่ให้เป็นหญ้าจะช่วยป้องกันราชวได้ถึงแม้จะคุกรุงรังก็ตาม การทำเกษตรกรรมที่ขยันมากเกินไปมันจะทำให้พืชงอกงามไม่ดีกว่าเพราะถ้าขยันมากจะเป็นการสร้างพื้นที่ดินที่ขัดแย้งกับธรรมชาติดังนั้นการทำเกษตรกรรมต้องทำแบบขี้เกียจหน่อยคือปล่อยให้รกพอสมควร การบำรุงดินยังมีการสาธิตการทำปุ๋ย em ขยาย ที่นอกจากจะใช้รดพืชแล้ว ยังนำไปล้างคอกสัตว์เพื่อถนอมดิน และยังมีสูตร ไล่แมลงที่ ต้องผสมด้วยเหล้าขาว น้ำส้มสายชู สมุนไพรที่มีรสขม เช่น สะเดา บอระเพ็ด หรือฟ้าทะลายโจร ผักคุณ ยาสูบ น้ำส้มควันไม้ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพยังสามารถนำมาปรับแต่งเพิ่มเติมร่วมกับปุ๋ยที่ซื้อตามตลาดก็ได้

นอกจากนี้ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่เรื่องพืชเรื่องสัตว์อย่างเดียวแต่ต้องรวมถึงการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพด้วย เช่น ในศูนย์มีการจัดตั้งกลุ่มเย็บผ้า โดยมีการจัดการตามแนวพอเพียง ซึ่งมีการลงทุน และต้องมีการต่อยอดธุรกิจต่อไปเรื่อยๆ มีการตั้งระบบเงินออมส่วนกลางเพื่อในการแก้ปัญหาฉุกเฉิน ทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์มีการตกลงกันอย่างเรียบร้อยว่าค่าจ้างค่าแรงนั้นในแต่ละส่วนงานจะมีเท่าไร ได้เท่าไร ผู้บริหารต้องมีความซื่อสัตย์ต้องมีการแจ้งเงินรายได้ทุกอย่างให้กับสมาชิกกลุ่มอยู่ตลอดเวลา ต้องมีระบบเงินกองกลางเงินสะสมเงินฝาก การทำงานถ้าหากเข้าใจแล้วงานจะไม่สะดุดไม่มีใครอิจฉาเพราะข้อตกลงชัดเจนไม่มีความเหลื่อมล้ำ ปัจจุบันกลุ่มเย็บผ้าก่อตั้งมาเกือบปี รวมถึงมีการให้แม่บ้านบางส่วนทำเม็ดทานตะวันงอกแต่ยังไม่เป็นที่นิยมในตลาดของจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 5

สรุป และอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษาบทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 จากการศึกษาเอกสาร และลงพื้นที่ศึกษาวิจัยอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

5.1 บทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1

การเข้าไปมีส่วนร่วมนั้นจะมีการปฏิบัติทั้งที่เป็นการมีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อม มีการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ กำหนดบทบาทกองทัพให้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับแหล่งวิชาการ ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่วิชาการทั้งมวลกับงานพัฒนา ร่วมปฏิบัติการวางแผนการทำงานร่วมกับชาวบ้าน จัดตั้งกลุ่มปฏิบัติงานร่วมกับประชาชน ส่งเสริมในการฝึกอบรมเพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพต่างๆ โดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลวิชาการต่างๆในพื้นที่ บทบาท การสาธิต ประชาสัมพันธ์ดึงดูดความสนใจของประชาชน ใกล้ชิดกับประชาชน สอนให้ให้ประชาชนรู้จักคิดริเริ่มคิดแก้ไขปัญหาหรือกันในกลุ่มในการทำงานแก้ไขปัญหาต่างๆเท่ากับเป็นการสอนประชาชนให้เรียนรู้และฝึกคิดวิธีการตามแบบประชาธิปไตยไปในตัว แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงถูกปรับใช้ให้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมรายได้ของกำลังพลและครอบครัว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไปที่เข้ามาศึกษาดูงาน ทั้งการทำเกษตรพอเพียง หรือนำไปประยุกต์ใช้กับการประกอบอาชีพแบบพึ่งตนเอง โดยตั้งอยู่บนฐานแห่งความพอเพียง ซึ่งเป็นการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการสร้างจิตสำนึกความพอเพียง บนหลักการพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ควบคู่การมความรู้และคุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่สมดุลพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งยังเป็นการลดและป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดความมั่นคงของประเทศชาติ

5.2 ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคง ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ของกองพลทหารม้าที่ 1

จากการวิจัยพบว่าและ ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 พบว่าแม้บทบาทของกองทัพในการพัฒนาสังคม และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัตินั้นสามารถเกิดขึ้นได้จริง อย่างไรก็ตามจากการที่กองทัพเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจการดังกล่าว ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืนของการพัฒนาดังกล่าวจึงต้องขึ้นกับนโยบาย และแรงสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ การศึกษาถึงบริบทสังคมโลกและสังคมไทยที่เป็นแรงกระตุ้นให้กองทัพยังคงให้การสนับสนุนบทบาทของทหารในการพัฒนาด้วยวิถีทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง

5.3 อภิปรายผลการวิจัย

บทบาทในการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 นั้น เป็นส่วนหนึ่งของการที่นโยบายกองทัพในฐานะหน่วยงานความมั่นคงที่มีการกิจหลักในการรักษาความมั่นคงของชาติ จะต้องมีการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือความมั่นคงของรัฐ พร้อมทั้งดำเนินการเสริมสร้างให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่ที่จะเทิดทูน พิทักษ์และรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ และสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้วยการน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรแบบพึ่งพาตนเอง ทั้งยังเป็นการผลิตอาหารให้พอเพียงและปลอดภัยต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม

สิ่งนี้ทำให้มิติเนื้อหาของความมั่นคงได้ขยายพื้นที่ออกไป เริ่มต้นจากเรื่องอาหารในกรอบความคิดภัยคุกคามรูปแบบเดิม (traditional security threats) ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของสถานการณ์การเมืองช่วงสงครามเย็น จนกระทั่งในทศวรรษที่ 1970 ความมั่นคงเริ่มเข้าสู่ประเด็นเศรษฐกิจ เมื่อเกิดวิกฤติน้ำมันขึ้นในปี 1973 และ 1979 ทำให้มนุษย์เริ่มตระหนักว่า ไม่ใช่แค่เรื่องอาหารเท่านั้นที่คุกคามชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาได้ แต่ความเปราะบางทางเศรษฐกิจก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นกัน ดังนั้น แนวคิดเรื่องความมั่นคงจึงถูกขยายให้กว้างขึ้นครอบคลุมการเข้าถึง “ทรัพยากรที่สำคัญมาก” (vital resource) ทว่า ต่อมา ปัญหาความมั่นคงก็เข้าสู่เรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษ 1980 เริ่มมีรายงาน Brundtland Report เสนอขึ้นมาในปีค.ศ. 1987 ระบุว่า “ภัยคุกคามทางสิ่งแวดล้อมเริ่มเป็นสิ่งคุกคามขึ้นมาในระดับโลก” ดังนั้นประเด็นความเสี่อม

โทรมทางสิ่งแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศจึงเริ่มถูกนำมาพูดถึง ทั้งในเวทีระดับชาติและนานาชาติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนพัฒนาการล่าสุดของเนื้อหาความมั่นคงที่กล่าวถึงกันก็คือ เรื่องสิทธิความเป็นมนุษย์ ที่เน้นทั้งการพัฒนาอาสาสมัครให้ความช่วยเหลือ และบุคลากรที่ทำงานด้านการบรรเทาภัยพิบัติในพื้นที่ที่เกิดวิกฤติ โดยสรุปแล้ว เนื้อหาของแนวคิดความมั่นคงที่ขยายออกไป จึงเริ่มจากเรื่องการทหาร ขยายเข้าสู่เรื่องเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเรื่องมนุษยธรรม

การที่กองทัพปรับใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในกิจการพลเรือนต่างๆของกองทัพ โดยเฉพาะการสร้างศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีวิทยากรหลักเป็นทหารที่มีประสบการณ์ และได้รับการอุดหนุนงบประมาณจากกองทัพ รวมถึงผู้บังคับบัญชาที่เล็งเห็นความสำคัญ ทำให้การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติจริงนั้นเกิดผลสำเร็จ และสามารถเป็นตัวแบบให้กับประชาชนได้ ทั้งนี้จะโดยตั้งใจหรือไม่ กิจการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของแนวคิดความมั่นคงร่วมสมัยได้เป็นที่ประจักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงทางอาหาร และสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ได้ปฏิเสธระบบคิดแบบเสรีนิยม ทุนนิยมไปเสียทั้งหมด แต่เป็นการบูรณาการให้การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาแบบเดิมที่มีประสิทธิภาพในอีกทางหนึ่ง

หลักการสำคัญของชุมชนนักปฏิบัติ คือ เป็นกลไกของการไขว่คว้าหาความรู้เข้าหาตัวมากกว่าการรวบรวมความรู้ เพื่อส่งมอบให้ผู้อื่น เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เพื่อเป็นคนทำงานที่เก่งขึ้น มิใช่แค่เรียนรู้ว่า จะทำงานอย่างไร หรือเรียนรู้แต่เรื่องที่เป็นนามธรรม สำหรับในจังหวัดเพชรบูรณ์ นั้น กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง ได้มีการจัดตั้งศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเช่นกัน และศูนย์ดังกล่าวทางกองพลฯ ได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับหน่วยงานราชการ หน่วยงานการศึกษา และภาคประชาชนทั่วไป โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวนี้แม้เป็นการจัดตั้งศูนย์อย่างเป็นรูปธรรมและมีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม แต่ยังคงขาดการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ ซึ่งทางคณะผู้วิจัยเห็นว่าในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตองค์ความรู้ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าไปศึกษาวิจัย และจัดการความรู้เกี่ยวกับบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นความมั่นคงร่วมสมัยที่สำคัญทั้งในด้านรัฐศาสตร์ และด้านการพัฒนาสังคม

จากการวิจัยพบว่า การที่กล่าวว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีคำนิยามที่แน่นอน ไม่มีรูปแบบทางรูปธรรมที่ชัดเจน ทำให้การจัดแนวทางการพัฒนากิจกรรมต่างๆภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถที่จะทำได้อย่างลงตัว ส่วนหนึ่งเพราะเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำริของ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเสนอเพื่อแสวงหาทางออกของปัญหาการพัฒนาสังคมของไทย แต่ทว่ากลับกลายเป็นนโยบายประชานิยมของหลายรัฐบาล เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มเข้ามามีบทบาทในหลายๆภาคส่วนมากขึ้น ทั้งการศึกษา การบริหารระดับท้องถิ่น หรือแม้แต่การท่องเที่ยว แต่ว่าก็ไม่มีบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ออกมาบอกว่า แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาปรับใช้ได้ อย่างไรก็ตาม รวมถึงเศรษฐกิจพอเพียง กลายเป็นคำที่ไม่มีใครกล้าวิพากษ์วิจารณ์ เพราะกลัวจะเป็นการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นเสมือนเหรียญที่มีด้านเดียว ได้รับแต่การยกย่องสรรเสริญ ชื่นชมขาดการวิพากษ์ข้อเสีย จึงทำให้ไม่เกิดการพัฒนาที่แท้จริง มีการนำคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างสุรุ่ยสุร่าย จนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนคำที่นำมาใช้เพื่อช่วยสร้างภาพเท่านั้น ทว่าจากการวิจัยพบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถปฏิบัติได้จริง แต่ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของกองพลทหารม้าที่ 1 ที่เป็นจริงๆคือ แม้มบทบาทของกองทัพในการพัฒนาสังคม และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคปฏิบัตินั้นสามารถเกิดขึ้นได้จริง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาที่กองทัพเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจการดังกล่าว ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความยั่งยืนของการพัฒนาดังกล่าวจึงต้องขึ้นกับนโยบาย และแรงสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ การศึกษาถึงบริบทสังคมโลกและสังคมไทยที่เป็นแรงกระตุ้นให้กองทัพยังคงให้การสนับสนุนบทบาทของทหารในการพัฒนาด้วยวิถีทางเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2549). คำรับรองการปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2549.
- กุหลาบสีชา. (นามแฝง). (2555). “เศรษฐกิจพอเพียง” ทางรอดหรืออุดมการณ์ไร้สาระ. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/partyarm/2012/06/21/entry-1>. เมื่อ 28ก.ค. 2558.
- จารุภัทร เรื่องสุวรรณ. (2538). ทหารกับการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- ปวิน ชัชวาลพงศ์พันธ์. (2006, March 6). วิเคราะห์ความมั่นคงแบบ non-traditional [Online]. Available <http://news.thaieurope.net/content/view/980/141/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2557, 11 ต.ค.). “ประยุทธ์” เรียกประชุมยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียงจันทร์นี้. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9570000117128>. เมื่อ 28 ก.ค. 2558.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558, 2 ก.พ.). ทบ.ผลักดันศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ย้ำเตรียมฝึก “คอบร้า โกลด์-คชสีห์” ใช้ได้จริง. เข้าถึงได้จาก <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9580000013072>. เมื่อ 28 ก.ค. 2558.
- พิธีฐิติธรรม. (2549). *ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคการเงินการคลัง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ภูมิรินทร์ มุลทา. จำสิบเอก. สัมภาษณ์. 15 กุมภาพันธ์ 2559.
- ภูมิรินทร์ มุลทา. จำสิบเอก. สัมภาษณ์. 3 มีนาคม 2559.
- วัลลภ พิริยวรรณนะ. อาจารย์ พันเอก (พิเศษ). สัมภาษณ์. 26 มีนาคม 2559.
- วิรัตน์ ประเสริฐศักดิ์. “แนวคิดและค่านิยมของความมั่นคงทางอาหาร” [Online]. Available :
- สุรชาติ บำรุงสุข. (บรรณาธิการ). (2555). *จุดสสารความมั่นคงศึกษา*, ตุลาคม-ธันวาคม 2554, ฉบับที่ 99-102. กรุงเทพฯ : โครงการความมั่นคงศึกษา.
- Bernstein, H. (1971). "Modernization theory and the sociological study of development". *Journal of Development Studies*.
- Wang, Yizhou. (2004). *Defining Non-Traditional Security and Its Implications for China*. *China & world economy*. - Oxford: Wiley-Blackwell, Vol. 12.2004, 5, p. 59-66
- <http://www.polsci.tu.ac.th/fileupload/36/24.pdf>.2553

ภาคผนวก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
เลขส่ง: ๑๓๐
วันที่: ๒๓ ก.พ. ๕๙
เวลา: ๑๖.๒๙ น.
ผู้ส่ง: ธีรภา

สถาบันวิจัยและพัฒนา
เลขที่รับ: ๑๕๙
วันที่: ๐๕/กพ/๒๕๕๙
เวลา: ๑๑.๕๐

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
๕๕๓
ค. ก. พ. ๕๙
๗๐ ๕๗ น.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ รบ. ๓๐/๒๕๕๙

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติและดำเนินโครงการ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตาม ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เรื่อง การพิจารณาอนุมัติทุนอุดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ประกาศ ณ วันที่ ๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ ๑ งบประมาณรวม ๗๘,๐๐๐ บาท (เจ็ดหมื่นแปดพันบาทถ้วน) โดยมีอาจารย์ ภาราดา ชัยนิคม เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย และมีอาจารย์พิสิษฐกุล แก้วงาม, อาจารย์ณัฐวุฒิ สุทธิประภา และ อาจารย์ตรียากานต์ พรหมคำ เป็นผู้ร่วมโครงการวิจัย นั้น

เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขออนุญาตดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้แผนงานวิจัยดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ ๑ ค่ายพ่อขุนผาเมือง และ วันที่ ๒๔ - ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๒๒๒ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ดังนั้น จึงขออนุญาตดำเนินโครงการ โดยเบิกงบประมาณจากทุนอุดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เรื่อง บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ ๑ จำนวน ๒๐,๗๖๐ บาท (สองหมื่นเจ็ดร้อยหกสิบบาทถ้วน) ตามโครงการและกำหนดการดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาอนุมัติ

(อาจารย์ภาราดา ชัยนิคม)

หัวหน้าโครงการวิจัย

เรื่อง อธิการบดี

- ด่วน อธิการบดี ซึ่งได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการ

ดำเนินการเกี่ยวกับ การไปขอเช่าที่ดินจาก อบต. หนองน้ำใส เพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคารเรียน และอาคารอเนกประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรด

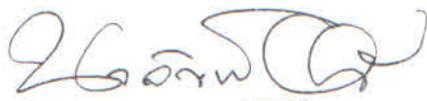

๑ ก.พ. ๕๗

เรียน อธิการบดี

ตามที่ อ. มาตรา ๖๖ ได้มอบหมายให้

ดำเนินการขออนุญาตจาก อบต. หนองน้ำใส เพื่อขอเช่าที่ดิน

ทำเรื่องมาเพื่อโปรด

๑ ก.พ. ๕๗

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้าน...

เรื่อง ขออนุญาตเช่าที่ดินจาก อบต. หนองน้ำใส เพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคารเรียน และอาคารอเนกประสงค์

เรื่อง อธิการบดี

ตามที่ อธิการบดี ได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการ

๑ ก.พ. ๕๗

เรียน อธิการบดี

- ๑. มาตรา ๖๖ ของ อบต. หนองน้ำใส
- ๒. เพื่อไปติดต่อขอเช่าที่ดินจาก อบต.
- ๓. เพื่อดำเนินการขออนุญาต/เช่าที่ดินจาก อบต.

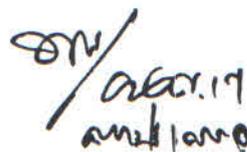

๑ ก.พ. ๕๗

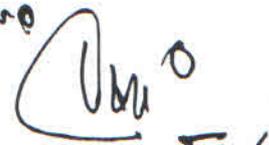
เรียน อธิการบดี

ตามที่ อ. มาตรา ๖๖ ได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการ

ทำเรื่องมาเพื่อโปรด

๑ ก.พ. ๕๗

๑ ก.พ. ๕๗

โครงการใช้เงินงบประมาณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประเภทงบประมาณ [✓] แผ่นดิน [] บ.กศ. [] กศ.ปช. [] อื่น ๆ

ชื่อโครงการ โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”

ผลผลิตหลัก ผู้เข้ารับการอบรมได้รับความรู้และประสบการณ์

ผู้รับผิดชอบโครงการ อาจารย์ภราวตา ชัยนิคม

สาขา/ฝ่าย ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะ/สำนัก/สถาบัน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โทรศัพท์ 1310, 081-871-7425

1. หลักการและเหตุผล

การจัดการเรียนสอน การวิจัยและการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการถือเป็นภารกิจสำคัญของอาจารย์มหาวิทยาลัย และเป็นหนึ่งในดัชนีชี้วัดคุณภาพที่สำคัญของการประเมินคุณภาพมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ เนื่องจากผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ด้านวิชาการจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอีกด้วย

สำหรับในจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น กองพลทหารม้าที่1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง ได้มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นเช่นกัน และได้เปิดเป็นศูนย์เรียนรู้สำหรับหน่วยงานราชการ หน่วยงานการศึกษา และภาคประชาชนทั่วไป โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลา 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 อย่างไรก็ตามการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าวนั้นแม้เป็นการจัดตั้งศูนย์อย่างเป็นทางการและมีแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม และในฐานะที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นหน่วยงานการศึกษาที่มีหน้าที่ในการผลิตองค์ความรู้ และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากทุกภาคส่วนของสังคม ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ สาขาวิชารัฐศาสตร์จึงเห็นความสำคัญในการจัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อศึกษาและจัดการความรู้เกี่ยวกับบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นความมั่นคงร่วมสมัยที่สำคัญทั้งในด้านรัฐศาสตร์ และด้านการพัฒนาสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการและกระตุ้นให้นักศึกษามีความตื่นตัวทางวิชาการ
- 2.2 เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากตำราอย่างกว้างขวาง
- 2.3 เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 เพื่อจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์

3. ลักษณะโครงการ

- โครงการใหม่ โครงการต่อเนื่อง โครงการยั่งยืน

4. ผู้ร่วมโครงการ

- 4.1 อาจารย์การาดา ชัยนิคม อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ โทรศัพท์ 1310.
4.2 อาจารย์พิสิษฐกุล แก้วงาม อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ โทรศัพท์ 1310
4.3 อาจารย์ณัฐวุฒิ สุทธิประภา อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ โทรศัพท์ 1310
4.4 อาจารย์ตรียากานต์ พรหมคำ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาสังคม โทรศัพท์ 1306

5. การบูรณาการ

ไม่มี

วิจัยหรืองานสร้างสรรค์

..... วิจัยเรื่อง บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1

..... ทุนวิจัย ประเภท ทุนอุดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

การบริการวิชาการ

เรื่อง งบประมาณ บาท

การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

การจัดการเรียนการสอน

รหัสวิชา HSPS202 วิชา ปรัชญาการเมืองตะวันตก 2 จำนวน นศ. 185 คน

รหัสวิชา HSPS307 วิชา อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย จำนวน นศ. 80 คน

รหัสวิชา HSPS110 วิชา สังคมวิทยาการเมืองเบื้องต้น จำนวน นศ. 174 คน

กิจกรรมนักศึกษา

รหัสวิชา วิชา จำนวน นศ. คน

6. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินโครงการ

6.1 กิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษา และคณาจารย์ จำนวน 30 คน

6.2 กิจกรรมที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษา และคณาจารย์ จำนวน 40 คน

7. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

8. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินโครงการ

8.1 กิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้

วันที่ 3 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง

8.2 กิจกรรมที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้

วันที่ 24 - 25 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ ห้องประชุม ๒๒๒ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ราชภัฏเพชรบูรณ์

9. ตัวชี้วัด :

9.1 เชิงปริมาณ : 1.) มีผู้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 90

9.2 เชิงคุณภาพ : 1.) ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจ เฉลี่ย 3.51 คะแนน

10. กิจกรรมและแผนการดำเนินงาน :

การดำเนินงาน	พ.ศ. 2558			พ.ศ. 2559								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1. ประชุมวางแผนโครงการ	←————→											
2. เสนอโครงการ				←————→								
3. ดำเนินกิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้						←————→						
4. สรุปผลโครงการย่อยที่ 1						←————→						
5. ดำเนินกิจกรรมที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การ						←————→						

การดำเนินงาน	พ.ศ. 2558			พ.ศ. 2559								
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้												
6. ประเมินผลโครงการ							←→					
7. สรุปและรายงานผลการดำเนินงานและ แนวทางการนำผลไปปรับปรุงแผนและ กิจกรรมในครั้งต่อไป									←→			

11. งบประมาณ

งบประมาณทั้งสิ้น 20,760 บาท งบประมาณแผ่นดิน โครงการ ทุนอุดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เรื่อง บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ 1 มีรายละเอียดค่าใช้จ่าย ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้			
1.	ค่าตอบแทน		
	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน (1 คน x 600 บาท x 6 ชั่วโมง)	เป็นเงิน	3,600 บาท
	รวมเป็นเงิน		3,600 บาท
กิจกรรมที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้			
1.	ค่าตอบแทน		
	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน คนที่ 1 (1 คน x 600 บาท x 12 ชั่วโมง)	เป็นเงิน	7,200 บาท
	- ค่าตอบแทนวิทยากรภายใน คนที่ 2 (1 คน x 600 บาท x 6 ชั่วโมง)	เป็นเงิน	3,600 บาท
2.	ค่าใช้จ่าย		
	- ค่าที่พักวิทยากร (1 ห้อง x 2 คืน x 1,200 บาท)	เป็นเงิน	2,400 บาท
	- ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (345 กม. x 2 ไป-กลับ x 4 บาท)	เป็นเงิน	2,760 บาท
3.	ค่าวัสดุ		
	- ค่าสำเนาเอกสาร (2,400 แผ่น x 0.5 บาท)	เป็นเงิน	1,200 บาท
	รวมเป็นเงิน		17,160 บาท
	รวมเป็นเงินทั้งสิ้น		20,760 บาท

หมายเหตุ : ขอถัวเฉลี่ยจ่ายทุกรายการ

๑/๗ CA

12. การติดตามผลการดำเนินงานโครงการ

12.1 ประเมินผลการจัดโครงการ

.....แบบประเมินความพึงพอใจโครงการ.....

12.2 แผนการประเมินผลสำเร็จของโครงการ (กรณีใช้งบประมาณแผ่นดินจากสถาบันวิจัยและพัฒนา ผู้รับผิดชอบโครงการต้องรายงานการประเมินผลสำเร็จตามระยะเวลาที่ระบุ)

- ประเมินผลความสำเร็จของการบูรณาการงานบริการวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอน และการวิจัยและนำผลการประเมินไปปรับปรุงการบูรณาการ (วบ.003) (สกอ.5.1)

เดือน..... พ.ศ.....

- รายวิชา.....

- การวิจัย.....

- ประเมินผลกระทบที่เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าต่อชุมชน/องค์กร ให้มีความเข้มแข็ง หลังเสร็จสิ้นโครงการ (วบ.004 และ วบ.005) (สกอ.5.2) (สมศ.9)

เดือน..... พ.ศ.....

- ด้าน.....

- วิธีการ.....

- ประเมินผลการพัฒนาตนเองโดยคงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนหรือองค์กร (สมศ.9)

เดือน..... พ.ศ.....

- เรื่อง.....

- ประเมินผลด้านอื่น ๆ โปรดระบุ.....

เดือน..... พ.ศ.....

13. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

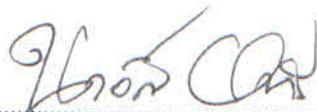
- 13.1 นักศึกษามีความตื่นตัวทางวิชาการ.....
- 13.2 นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากตำรา.....
- 13.3 เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....
- 13.4 ได้บทความวิชาการจากการจัดการความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ที่เป็นประโยชน์.....

ลงชื่อ..... .....ผู้เสนอและรับผิดชอบโครงการ

(อาจารย์ภาราดา ชัยนิคม)

อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

1 กุมภาพันธ์ 2559

ลงชื่อ..... .....ผู้เห็นชอบโครงการ

(อาจารย์ ดร. นงลักษณ์ อานี)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ลงชื่อ..... .....ผู้กำกับดูแลโครงการ

(อาจารย์ ดร. ชาตรี นาคะกุล)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

ลงชื่อ..... .....ผู้อนุมัติโครงการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วินัย เชื้อมวาราศาสตร์)

รองอธิการบดี รักษาราชการแทนอธิการบดี

กำหนดการ กิจกรรมที่ 1 การเรียนรู้และรวบรวมความรู้
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ :
“บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”

วันที่ 3 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ 1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง

เวลา	กิจกรรม
08.30 – 08.45 น.	ลงทะเบียน
08.45 – 09.00 น.	ประธานกล่าวเปิดงาน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.เปรี๊ยะ จันดา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
09.00 – 12.00 น.	การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้ วิทยากรโดย จำสืบเอก ภูมรินทร์ มุลทา สังกัด กองพันทหารสื่อสารที่ 11
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.00 น.	การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ : การเรียนรู้และรวบรวมความรู้ (ต่อ) วิทยากรโดย จำสืบเอก ภูมรินทร์ มุลทา สังกัด กองพันทหารสื่อสารที่ 11
16.00 – 16.30 น.	สรุปผลและปิดโครงการ

หมายเหตุ : กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

กำหนดการ กิจกรรมที่ 2 การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ :

“บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง”

วันที่ 24 – 25 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ ห้องประชุม 222 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เวลา	กิจกรรม
24 มีนาคม 2559	
08.30 – 08.45 น.	ลงทะเบียน
08.45 – 09.00 น.	ประธานกล่าวเปิดงาน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง จันดา อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
09.00 – 12.00 น.	การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” วิทยากรโดย อาจารย์ พันเอก (พิเศษ) วัลลภ พิริยวรรณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.00 น.	การประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” (ต่อ) วิทยากรโดย พันเอก (พิเศษ) วัลลภ พิริยวรรณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
25 มีนาคม 2559	
09.00 – 12.00 น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ เรื่อง “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” วิทยากรโดย กลุ่มที่ 1 อาจารย์ พันเอก (พิเศษ) วัลลภ พิริยวรรณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มที่ 2 อาจารย์ศิริญาญา ศิริญนันท์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12.00 – 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.00 น.	แบ่งกลุ่มปฏิบัติการ เรื่อง “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” (ต่อ) วิทยากรโดย

เวลา	กิจกรรม
24 มีนาคม 2559	
	กลุ่มที่ 1 อาจารย์ พันเอก (พิเศษ) วัลลภ พิริยวรรณะ ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคง สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มที่ 2 อาจารย์ศิริัญญา ศิริญานันท์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
16.00 – 16.30 น.	สรุปผลและปิดโครงการ

หมายเหตุ : กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
เลขที่..... ๒๐๐ ๑๒๕
วันที่..... ๑๕ ก.พ. ๕๙
เวลา..... ๑๖.๐๐ น.
ผู้ส่ง..... สก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
เลขที่..... สก ๑
วันที่..... ๒๐ ก.พ. ๕๙
เวลา..... ๑๕.๕๖ น.

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ รบ. ๕๖/๒๕๕๙

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุญาตให้วิทยากรเดินทางโดยใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ตามที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้อนุมัติให้ดำเนินโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดการความรู้ “บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง” ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ ๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อจัดการความรู้ให้ได้ซึ่งความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์ ในวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กองพลทหารม้าที่ ๑ ค่ายพ่อขุนผาเมือง และวันที่ ๒๔ - ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๒๒๒ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ นั้น

ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมที่ ๒ การแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ ในวันที่ ๒๔ - ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๙ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุม ๒๒๒ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้เชิญ อาจารย์ พันเอก (พิเศษ) ดร.วัลลภ พิริยวรรณ และอาจารย์ศิริัญญา ศิริภูพานันท์ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มาเป็นวิทยากรในวันและเวลาดังกล่าว

เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขออนุญาตให้วิทยากรใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล หมายเลขทะเบียน ภฎ ๔๑๕ กรุงเทพมหานคร เป็นพาหนะในการเดินทางและเบิกค่าน้ำมันเชื้อเพลิงจากทุนอุดหนุนงานวิจัย งบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ประเภทงานวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เรื่อง บทบาทของกองทัพกับการพัฒนาความมั่นคงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา กองพลทหารม้าที่ ๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(อาจารย์ภาราดา ชัยนิคม)

หัวหน้าโครงการวิจัย

